

**ADRIAN
CIOROIANU**

„La noi, uitarea are de multe ori un rol curativ“, declară autorul volumului *Sic transit gloria... Cronica subiectivă a unui cincinal în trei ani și jumătate.*

CITIȚI INTERVIUL DIN » PAGINA 7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE OLTENIA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 33 (107) » 16-22 decembrie 2006 » Supliment săptăminal gratuit realizat de Editura Polirom și „Gazeta de Sud“ » supliment@polirom.ro

POVEȘTI
DE ADORMIT...

**SISCHIRI ȘI
CORNULEȚE CU GEM**

Diana Soare

Crinuța e mică și urâște șosetele albe. Are un izvor doar al ei, pe care l-a botezat Sischiri, și știe sumedenie de poezii cu vrăji (era una cu „muștar, dosar, măcar“...).

ÎN » PAGINA 14

„Am abandonat poezia când am ajuns în stradă“

Interviu cu Dumitru Crudu

„A venit vremea unui teatru social: problemele spectatorilor/ cititorilor și ale celui care scrie sau face regie ar trebui să se întâlnească, să fie comune, să fie aceleași.“

ÎN » PAGINILE 8-9

**Francis Ford
Coppola a ridicat
blocada**

Mai avea câteva zile de filmare. A refuzat orice interviu pe durata celor 18 luni de producție, dar a acceptat o singură întâlnire, de final, cu câțiva jurnaliști.

ÎN » PAGINA 3

**S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 5**

O ANALIZĂ DE MATEI BEJENARU

Între biserici și mall-uri

În perioada recentă post-comunistă, chiar dacă oficial BOR nu se opune modernizării și emancipării societății românești cu scopul de a asimila valorile europene ale individualismului și ale respectului diferențelor,

în straturile profunde ale ierarhiei bisericești se manifestă o reacție adversă, promovată explicit și implicit în publicații, luări de poziție publice ori chiar în serviciile religioase regulate...

CITIȚI ÎN » PAGINA 15

Deputații oficializează cenzura

Articolul 13 a fost adoptat într-o zi de 13. Plenul Camerei Deputaților a votat, miercuri, 13 decembrie, pe articole, Legea privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. Actul normativ conține un articol contestat de societatea civilă, care practic legalizează cenzura. El prevede că „în Ro-

mânia sînt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de defăimare și învrăjbită religioasă, precum și ofensa publică adusă simbolurilor religioase“. În viziunea ONG-urilor care au protestat împotriva acestuia, prevederea încalcă flagrant libertatea de exprimare – inviolabilă, potrivit artico-

lului 30 din Constituția României. În cadrul unei dezbateri ce a avut loc la sediul Grupului pentru Dialog Social pe 27 octombrie, scriitorul Ion Vianu a subliniat că „noi nu sîntem o țară islamică, fundamentalistă, dar adoptarea unui asemenea articol ne-ar apropia mai mult de acest tip de țări decît de cele creștine. Nu vreau ca ortodoxia să devină un fel de islam creștin, ar fi o eroare politică fundamentală“.

EDITORIAL

Deputații oficializează cenzura

George Onofrei

Adoptarea senină de către deputații a fatidicului Articol 13 din Legea Culetor va trece aproape neobservată. Poate doar câteva organizații civice vor încerca proteste. Un articol care lasă judecătorilor o libertate (ironic acest cuvînt în contextul dat) de interpretare aproape totală. Celebrul episod al caricaturilor „antislamice” apărute în presa daneză au determinat și Liga Islamică din România să propună acest amendament. Unul pe care Biserica Ortodoxă Română (altfel, principal beneficiar al prezentei Legi, inclusiv financiar; a se vedea și analiza realizată de Matei Bejenaru în pagina 15) l-a îmbrățișat călduros, avînd în memorie și episodul *Evangheliștii*, care se consuma acum circa un an. Dacă sub raport juridic ducem realitatea românească înspre „practica bunului plac”, vorba domnului Buduca (vezi și „Ziua” din 11 noiembrie a.c.), sub cel artistic o îmbălsămăm de-a dreptul.

Lucrări precum cele analizate de Matei Bejenaru în ultimele două numere ale „Suplimentului” ar putea deveni istorie. Căci cum am putea stabili dacă ironizarea proiectului Catedralei Neamului (realizată de Vlad Nancă) este sau nu o „ofensă” adusă cultului religios majoritar? Sau afișul publicat în cadrul proiectului *MindBomb*, care arată că se construiesc mai multe biserici decît locuințe pentru copiii străzii? Într-un stat în care Biserica are un cuvînt atît de greu de spus, laicii nu reușesc să pătrundă pînă în Parlament pentru a-și exprima un punct de vedere. Vorba secretarului de stat pentru Culte, Adrian Leameni, legea este „în spiritul și pe fondul celor convenite cu cultele religioase”. Atît și nimic mai mult!

Otevizarea României

S-a spus și se mai spune, pe bună dreptate, că apariția ProTV-ului a echivalat cu o revoluție: scena audio-vizualului românesc a fost, pur și simplu, cutremurată, nevoită să se reformeze din temelii, întregul „sistem” s-a schimbat, adaptîndu-se, pas cu pas, la noi reguli. Ale comercialului. Nu se poate spune, astăzi, dacă a fost în totalitate o mișcare benefică pentru România: dar, în condițiile date, ea trebuia să se producă, era obligatoriu, iar dacă n-ar fi apărut ProTV-ul ar fi venit, cu siguranță, altcineva. Cu aceleași consecințe.

N-am auzit să se spună apoi despre nici o altă televiziune că a mai produs un asemenea impact pe „piață”. Și totuși, după părerea mea, o revoluție mai puternică și cu efecte mult mai vizibile a reușit să producă, în mod surprinzător, o altă televiziune. Una în care s-a investit mult mai mic, dar cu o strategie infailibilă: deversarea dejectiilor spre un public larg, mare consumator de asemenea spectacol. OTV a devenit campioana absolută a circuitului de prost-gust, însă mare atrăgător de rating.

În joc s-au aruncat, încetul cu încetul, mai toate televiziunile. Chiar și ProTV-ul care, deși pare a-și urma doar propriul

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

model, strecoară de fapt doze serioase de „circ marca OTV” în principal în știrile sale, dar, de ceva timp, timid, și în unele sitcomuri, de exemplu. Iar dacă ne gîndim și la „derivatele” ProTV-ului, cum ar fi Acasă sau TV Sport, vom observa că modelul lui Dan Diaconescu s-a impus acolo cu și mai mare pregnanță. Notă oarecum discordantă face încă Antena 1, care preferă show-ul lui Tucă, de obicei cu invitați decenti, emisiunilor becalizante, de exemplu, sau divertismentul celor de la Divertis în locul „poantelor” cu fuste ridicate. Rămîne de văzut cît timp va mai rezista în fața rețetei succesului garantat.

Dar nu despre televiziuni vreau să scriu eu aici. Ci despre faptul că, adoptînd sus-descrișul model, mergînd pe linia talk-show-urilor care te duc pînă

la marginea silei, dar te fac să privești șocat ecranul ca să vezi „pînă unde pot merge lucrurile”, ele, televiziunile, au reușit să creeze, treptat, o masă tot mai largă de consumatori obișnuiți cu „orice”. Iar acești consumatori se transformă, periodic, în votați. În niște votați care, obișnuiți cu orice-ul, îl transferă și-n politică. Așa se face că un Gigi Becali care vine desușul la un talk-show ca să-și „apere onoarea” în fața „zdrăncei” de Cornel Nistorescu atrage în continuare voturi. Iar dacă-și arată, în direct, și părul de pe piept în timp ce spumegă și aruncă mizerii despre „hahalerile” care duc țara de rîpă, cu siguranță punctul de rating se va transforma măcar în jumătate de punct electoral.

Mai trist este că nu numai viitorul electorat consumă cu ardoare circuitul de cea mai joasă speță, dar în jocul de tip otevist s-au înscris, într-un mod straniu, și ziaristi prestigioși, și politicieni în căutare de imagine. Nu pot să înțeleg cum, ca să revin la exemplu, un jurnalist precum Cornel Nistorescu a căzut (și a revenit apoi!) în plasa întinsă de unul dintre plagiatorii de pe Național TV ai lui Dan Diaconescu, contribuind

în felul său la spectacolul grotesc. E adevărat, încercînd o opoziție la becalizare, ieșind din emisiune cînd gluma murdară părea a se îngroșa, dar în fapt ajutînd, tocmai prin asta, circuitul și mizeria.

Nu-mi ajunge colțul de revistă să dezvolt demonstrația, de asta am subliniat-o doar printr-un exemplu. Dar multe alte televiziuni își dedică spațiul de la 10 seara (și nu numai) unor astfel de emisiuni, iar mulți alți oameni pe care anii postrevoluționari ne-au învățat să-i respectăm ne provoacă șocuri de imagine, ni se arată în cu totul alt mod decît pînă acum. Otevizarea a devenit un fenomen, fără discuție, unul de o amploare care ne năucește și care creează spațiul perfect pentru o perversitate uriașă a unei generații de telespectatori perfect echivalentă cu o generație de alegători.

România mediatică s-a vîrît, pe nesimțite, într-o imensă groapă cu lături. Iar soluțiile nu se întrevăd, atît timp cît lăturile aduc mulți bani pentru cei ce stăpînesc media. Fortînd o metaforă „pe domeniu”, dat fiind că omul e unul dintre prezențele favorite pe OTV, putem observa că, în timp, Silviu Prigoană s-a înmulțit iremediabil: nenumărați alți oameni, de mai mare sau mai mică învergură, au început să se îmbogățească de pe urma guinotului. Iar noi îi ajutăm.

» România mediatică s-a vîrît, pe nesimțite, într-o imensă groapă cu lături.

PE SCURT

Poetul Iorgulescu detestă ziaristii care-l critică

În urma articolelor apărute săptămîna trecută în presă, ministrul Culturii și Culetor, Adrian Iorgulescu, și-a retras poeziile din cadrul recitalului „Cuvinte de suflet”, programat să aibă loc pe 19 decembrie la Teatrul Național de Operetă „Ion Dacian”. Manifestarea era organizată de Operetă și Asociația Femeilor în Artă din care face parte și soția ministrului Iorgulescu, Liliana.

În cadrul programului ar fi trebuit recitate trei dintre poeziile cuprinse în volumul *Aripa Evei*, de Adrian Iorgulescu, apărut în 2005, la Editura Institutului Cultural Român. „Am luat hotărîrea să-mi retrag poeziile. Știu că fac rău”, a declarat Adrian Iorgulescu. El a precizat că îi „detestă” pe cei care cred că se folosesc de funcția de ministru pentru a-și promova lucrările. Ministrul a susținut că nu e prima dată cînd renunță să i se promoveze operele create înainte de a ocupa funcția de ministru.

În replică la pasul înapoi făcut de ministru, organizatorii au luat decizia de a anula tot evenimentul, „în semn de solidaritate cu gestul ministrului”. Aceștia și-au justificat gestul și prin faptul că manifestarea „Cuvinte de suflet” a fost gîndită special în contextul original al selecțiilor din volumul *Aripa Evei*, de Adrian Iorgulescu.

DECORAȚIA SĂPTĂMÎNII

SCRITORUL NORMAN MANEA a fost decorat de președintele Traian Băsescu, cu Ordinul Meritul Cultural în grad de Mare Comandor, Categoria A – „Literatură”, potrivit unui Decret publicat în Monitorul Oficial.

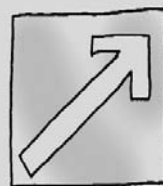
Manea a fost decorat „în semn de apreciere deosebită pentru îndelungata și prodigioasa activitate literară, pentru contribuția remarcabilă la promovarea imaginii României în lume”.

REVELAȚIA SĂPTĂMÎNII

„ESTE PRIMA DATĂ CÎND ROMÂNIA NU MAI ESTE DISCIPLINATĂ”, a anunțat triumfal ministrul Adrian Iorgulescu pe 12 decembrie. Bucureștii au fost pe 15 decembrie gazda conferinței de lansare a programului regional „Inițiativa de la Kiev”, care presupune colaborarea în domeniul culturii între mai multe state de la Marea Neagră. Acesta este o inițiativă a Consiliului Europei și vizează colaborarea culturală între România, Moldova, Armenia, Ucraina, Georgia și Azerbaidjan. Potrivit ministrului Culturii și Culetor, Adrian Iorgulescu, cele cinci state invitate la conferință au solicitat sprijinul României. Cooperarea culturală care se va dezvolta între statele prezente la București presupune mai multe aspecte: politici culturale, proiecte culturale, politici în domeniul patrimonial național și natural, dar și proiecte în domeniul educației, tineretului și sportului.

SUPLIMENTUL LUI JUP

PARTIDUL
NATIONAL
LIBERAL

PARTIDUL
LIBERAL
DEMOCRAT

© foto: Rita Melnar

Francis Ford Coppola a ridicat blocada

Mai avea cîteva zile de filmare la *Youth Without Youth*, dar era deja în postproducție. Cu o săptămînă în urmă, înregistrase muzica alături de Orchestra Metropolitană din București. A compus și o șansonetă pentru nepoțica sa, Romy Croquet (sună ca unul dintre personajele din *Miami Vice*, Sonny Crocket), pe care Sofia Coppola a născut-o la Paris și pe care n-a apucat s-o vadă. Da, inevitabilul s-a produs. Francis Ford Coppola nu și-a mai pus fața de

masă-n cap, cum l-au surprins paparazii anul trecut la ieșirea dintr-un restaurant, și nici nu mai are acum de ce să se trezească cu vești-bombă cum că s-ar fi îndrăgostit de Loredana Groza. A refuzat orice interviu pe durata celor 18 luni de producție, dar a acceptat o singură întîlnire, de final, cu cîțiva jurnaliști. Și da, a spus despre președintele României că este „un adevărat personaj, vroia să ieșim în oraș să dansăm”. N-a precizat însă în ce film l-ar vedea. (Iulia Blaga)

► „De obicei, cînd străinii merg să facă film în altă țară, își aduc oamenii lor. Noi am lucrat cu cei de aici. A fost o plăcere să lucrez cu tînrul director de imagine Mihai Mălaimare Jr. Filmul va fi gata într-o lună, dar cei care l-au văzut au spus că imaginea e unul din punctele lui forte. Sînt sigur că Mihai va fi foarte cunoscut. Mi-a mai făcut plăcere să lucrez cu scenograful Călin Papură – ca să-i numesc numai pe cîțiva. Am făcut și postproducția aici, montajul îl face Corina Stavilă, și chiar și muzica am înregistrat-o aici, împreună cu Orchestra Metropolitană din București.”

► „Toată stîmă pentru tinerii actori români care nu sînt doar talenți și harnici, ci și frumoși. Cred că sistemul educațional este foarte bun, sînt foarte deschiși și poți discuta și filosofie ori literatură cu ei. Românii are un tîneret foarte vital, îndrăgostit de cinema. Trebuie să faci tot ce se poate pentru a-i ajuta pe acești tineri să facă filme, să iasă cu ele în străinătate, și nu numai că vîrstei mîndri cu ei, dar vor aduce și beneficii economice.”

► „Fica mea a venit în România pentru două zile și mi-a arătat *Marie-Antoinette*. Cred că e cel mai neobișnuit film al un-

lui. Sofia e foarte dură, nu-i plac filmele care s-au mai făcut deja. Filmul ei e un punct de vedere foarte personal și pentru mine e cinema adevărat. E foarte subtil, diferit de toate filmele istorice. Totul e înăuntrul lui, dar nu neapărat sub forma dialogului. Sper că românii îl vor privi ca pe operă de artă pentru că nu-mai așa l-ar fi putut face Sofia.”

► „Cînd eram tînrî îmi doream să fac filme personale, ca filmele italiene sau franceze din anii '50, dar viața mi s-a schimbat cînd succesul enorm al *Nașului* m-a transformat în ochii celorlalți într-un fel de regizor hollywoodian. (N-am vrut niciodată să fac o serie *Nașul*, ca seriile *Omul-păianjen* sau *Batman*.) Afacerea cu vinul, începută acum 30 de ani, a fost și a rămas un hobby, dar ea și succesul companiei Zoetrope mi-au dat ocazia să încerc să fiu ca în tînerete și să fac lucrurile pe care n-am apucat să le fac.”

► „N-ăș ezita să mai fac un film în România, dacă o să găsec un subiect. Poate o să ecranizez altă năvelă a lui Eliade, *Pe strada Mintuleasa*.”

► „Scriu acum un scenariu bazat pe propria-mi viață. Dacă o să fac acest film, nimeni din familia mea n-o să-mi mai vorbească.”

► „Cînd aveam 16-17 ani, tata m-a trimis la școala militară, unde m-am simțit groaznic și de unde am fugit. Mi-am vîndut uniforma, dar, fiindu-mi teamă de tata, nu m-am întors acasă decît atunci cînd era plecat. După ce i-am povestit ce-am făcut, fratele meu mi-a dat să citească *De veghe în lanul de secură* de Salinger. La 19 ani, i-am scris lui Salinger, i-am povestit pățania, i-am spus că vreau să mă fac regizor și că îl rog să-mi dea voie să fac un film după cartea lui. Nu mi-a răspuns, dar nici n-a vîndut drepturile. Da, așa face filmul.”

► „Cinematograful e rupt în două: pe de-o parte, e industria globală a divertismentului, iar pe de altă parte, aceste creații venite din țări unde filmul nu avea tradiție – Iranul, Mexicul, Coreea, România, Bulgaria. Deci cinematograful comercial – numit greșit hollywoodian, pentru că se practică oriunde e rost de bani – și cinematograful american. Problema e cea a finanțării și distribuției, pentru că ele sînt controlate de industrie. De aceea am făcut oficialilor români rugămîntea să nu-i pună la plată pe tinerii cinești și studenți români care vor să filmeze pe străzile din București. Ei chiar iubesc filmul. Nici nu mîntîncă destul – doar pizza în fiecare seară – și lucrează în frig.”

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Limbile imperialiste (I)

Aud tot mai des și tot mai insistent o țîmpenie cu iz ideologic, vehiculată mai demult în Occident și ajunsă, inevitabil, și la noi. Ea vine pe valul obsesiilor anti-americane din Europa, spațiu ce pare mai tolerant cu fundamentalismul islamic decît cu „consumismul” *made in USA*. Aici îmi vine să parafrazez o glumă mai veche: cum se știe că traiul nesănătos impus de civilizația consumistă te omoară încet, pe cînd extremismul – de orice factură – rezolvă lucrurile imediat, europenii și-au zis că, uf, la naiba, noi trebuie să ne cam grăbim.

Las deocamdată în plata Domnului antiamericanismul de sorginte extremistă, fie el de stînga sau de dreapta (căci aici cele două extreme – sau false extreme – se înțeleg foarte bine), antiamericanismul deghizat în formule docte cum sînt „hegemonism”, „imperialism”, „colonialism cultural”, „consumism”, „globalizare” – sau, cum se încapățînează să spună francofonii, „mondializare”. *Mondialisation*. Ca în *furculion*. Dar nu strică să acordăm un pic de atenție exact acestui termen, *mondialisation*, și semnificației sale ideologice.

Mondialisation e varianta franțuzească a termenului *globalization* („globalizare”) și înseamnă exact același lucru – adică e unul dintre acele cazuri foarte rare de sinonimie aproape perfectă. Limba română le-a preluat pe amîndouă și le folosește cum îi vine vorbitorului la gură. În principiu însă, francofonul folosește „mondializare”, iar anglofonul „globalizare”, marcîndu-și astfel, fie și inconștient, apartenența culturală. Uneori și pe cea ideologică. În aceeași categorie intră și termenul *ordinateur*, sinonimul lui *computer*. Românii, ca și alte nații europene, au decis să folosească iarăși ambii termeni. Aici distincția dintre vorbitori e marcată mai clar: majoritatea copleșitoare vorbesc de „computer” sau de „calculator” (și asociază media electronică cu limba engleză), iar cei care insistă să vorbească de „ordinateur” sînt nu numai francofoni, ci și măcar ușor anglofobi. De fapt, americanofobi.

Cazul extrem se găsește, desigur, chiar în tot mai antiamericană cultură franceză, unde arhiuzitatul termen *e-mail*, ce desemnează poșta electronică, a fost înlocuit programatic, la nivel oficial, cu autohtonele *mel* sau *cour-*

► Desigur, omniprezența limbii engleze, devenită noua lingua franca a planetei, poate stîrni frustrările unor alte culturi mari, cum sînt cele de limbă franceză, germană, spaniolă.

riel (*courrier électronique*), deși pentru francezi ubicuitatea lui *mail* ar fi trebuit să fie un motiv de mîndrie decît de enervare: cum cuvîntul englezesc provine din vechiul termen franțuzesc *malle*, el ar dovedi mai degrabă forța de penetrare a culturii franceze în atotputernica engleză de azi și contribuția masivă a francezilor la crearea limbii și culturii engleze și – implicit – a culturii americane.

Desigur, omniprezența limbii engleze, devenită noua *lingua franca* a planetei, poate stîrni frustrările unor alte culturi mari, cum sînt cele de limbă franceză, germană, spaniolă. La fel de adevărat e însă că fenomenul, odată generalizat, nu mai poate fi stăvilat ori controlat, fiindcă... asta e. Din nenumărate motive, de ordin social, politic, economic ori chiar lingvistic (căci engleza sau cel puțin *basic English* e o limbă cu o morfologie și o sintaxă mult mai simple), această limbă a devenit de mult cea mai importantă limbă de comunicare între străini. Așadar, deși pentru un francez sau german e normal să regrete retrogradarea limbii sale pe plan global, mi se pare stupid să transformi frustrarea stîrnită de un proces natural și (totuși) incontroabil, cum este ascensiunea unei culturi sau a unei limbi, într-un motiv de demonizare a țării vorbitoare de engleză. Cu atît mai idiotă mi se pare asocierea dintre presupusul imperialism al englezei și *o singură* țară, Statele Unite ale Americii – altfel, fostă colonie britanică –, de parcă americanii ar fi proprietarii englezei contemporane și le-ar vinde-o cu de-a sila populațiilor din alte părți ale lumii.

Problema e mult mai complexă, dar cred că demonizarea Americii e în egală măsură un fenomen cultural, nu doar unul politic sau comercial.

Mai vorbim sãptãmîna viitoare. See you later!

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Presă care nu sare și „pipera”

Mihaela Rădulescu și Cornel Nistorescu nu par a avea nimic în comun. Una e divă de televizor – una cu destui neuroni citi s-o faci simpatcă și când nu e cazul –, celălalt personaj, un gazetar renumit (și, aș adăuga, un mare reporter) din presa scrisă. Ambii însă au ieșit în public în ultimele zile pentru a reacționa împotriva unor manifestări incalificabile.

Mihaela Rădulescu s-a luat de Adrian Halpert, fost la „Libertatea”, actualmente redactor-șef la publicația „Averea”. Asta, după ce gazeta respectivă a susținut că ea și cu Andreea Marin s-ar fi bătut. Cele două vedete au negat cu vehemență povestea din „Averea”, ba au dat și-n judecată ziarul. Luni seara, la emisiunea lui Robert Turcescu, mi s-au confirmat două-trei bănuiele. Prima, că nu e bine să te pui cu Mihaela Rădulescu, pentru că prezentatoarea Antenei 1 știe să vorbească repede, apăsat și cu argumente atunci când e cazul. A doua, că avem în presă colegi care-și ocupă timpul cu urzeli ieftine, fiind – probabil – incapabili să înțeleagă faptul că meseria asta nu se reduce la a număra ouăle lui Bănică jr.

Cornel Nistorescu m-a cîștigat definitiv între admiratorii necondiționați ai domniei sale, chiar dacă nu este cel mai volubil și amabil personaj pe care l-am văzut. Ce i-a făcut lui Mădălin Ionescu, realizatorul emisiunii „Miezul problemei”, de la Național TV, m-a uns la suflet. E, cred, prima dată când un „greu” al presei acceptă invitația de a merge la un

post care propovăduiește minunile slobozite de Gigi Becali și arată obrazul gazdelor sale. Bineînțeles, urmărind pînă la final emisiunea din care Nistorescu a plecat la un moment dat, mi-am dat seama că Ionescu n-a înțeles nimic din ce i-a transmis invitatul său: anume că el și alți citiva colegi de-ai săi de pe la Pro TV și OTV l-au făcut mare pe patronul clubului Steaua, cîntîndu-i în strună și tocîndu-și genunchii în fața prezenței sale, fără a avea reflexul condiționat, obligatoriu pentru a te numi ziarist, de a investiga toate poveștile lansate de acesta. Culmea absurdului e că domnul Ionescu discută despre moralitatea demersului lui Cornel Nistorescu împreună cu doi mari experți în problemele naționale: Sergheii Mizil și Mădălin Voicu. Același Mădălin Ionescu de a cărui imagine mi se lipește o „producție” a domniei sale în care au apărut citiva experți în fenomene paranormale, la o emisiune de genul „OZN-urile care au invadat România”.

Ne-am obișnuit să tolerăm, să ignorăm sau să luăm la mișto persoane pe care foarte greu le-am putea folosi ca abțibild pentru imaginea lumii civilizate. Ba chiar unii își ocupă timpul compunînd exerciții de admirație pentru carghiși, grandomani sau interlopi care se cațără pe sticlă în miez de noapte, clamîndu-și roluri mesianice în fața audienței imbecilizate. În peisajul asta bolnav pînă-n măduva tubului catodic, unii actori publici încep să se sature de tot acest circ de doi lei.

Domnu' cu bastonu'

Cei care s-au nimerit să fie în dimineața aceea pe Edgar Quinet au fost martorii unei întîmplări bizare. Un domn elegant, îmbrăcat cu un palton cu guler de blană brumărie și o căciulă făcută din aceeași blană, altoia pe spinare un tînar, care, pînă la urmă, a luat-o la fugă.

Domnu' cu bastonu' avea un chip ce te atrăgea și fascina. O mustață bogată și niște ochi adînci în care distingeai inteligența, malițiozitatea și rafinamentul balcanic. Părea un personaj ieșit din paginile cărții *Craii de Curtea Veche*. Era marele matematician Dan Barbilian, profesor la universitatea bucureșteană, care își pedepsea studentul ce nu-l salutase.

Altă dată, intrînd în cabinet, își găsește colegii încercînd să rezolve o problemă de geometrie pe care ficea unuia dintre ei, elevă de liceu, i-o propusese tatălui său s-o rezolve. Barbilian privește o clipă desenul, apoi cu bastonul schițează o linie spunînd: „Duceți dreapta asta”. Și problema a fost pe loc rezolvată.

Formația sa de matematician s-a definitivat în Germania, sub puternica influență a așa-numitului „Program de la Erlangen”, program unificator al matematicii, în care diversele sale discipline apăreau drept cazuri particulare ale unui caz general algebric. Barbilian, cînd dorea să tachineze vreun coleg, îl numea „brută de geometru”. La rîndul lor, colegii îi ripostau că n-a avut suficiență fantezie pentru matematică și de aceea s-a apucat să scrie poezii. Din „Programul de la Erlangen”, poetul Ion Barbu a împrumutat pentru poezia sa ermetismul, concizia, perfecțiunea formei, șlefuită pînă la faza diamantină.

PIUNEZE

Cezar AVRAMESCU

Poezia lui Ion Barbu (pseudonimul literar a lui Dan Barbilian) are puritatea cristalului, iar ermetismul ei pronunțat suscită eforturi de gîndire pentru a o înțelege. Lirica barbiană fascinează nu numai prin faptul că este transluceată, pură, redusă la esență, ci și prin marea calitate de a sparge tiparele obișnuite, ducîndu-ne spre o altă dimensiune a universului gîndirii, ascunsă ermetic în veșmintul cuvîntului. Ion Barbu a scris poezii dintr-o necesitate internă, ca o replică (joc secund) la riguroasa matematică. „Castelul tău de gheață l-am cunoscut, Gîndire”, dar cum nu s-a regăsit în oglindirea rece a cristalelor a pornit spre mișcări, unde a găsit căldură și umbra copacilor. Cînd a simțit că nu mai are nimic de spus, ca și Rimbaud, a înțecat complet să mai scrie și s-a întors la matematică. Ion Barbu face parte dintre acei foarte mari scriitori (Lampedusa, Mateiu Caragiale) care au scris o singură carte, rămîndu-și ea în eternitate.

Viața lui Ion Barbu a fost la fel de stranie ca și opera sa. Scria numai la cafelea, unde clinchetul paharelor și al veselelor îl stimula și unde de multe ori îl prindeau zorii. Acasă, în camera lui, conviețuia cu 12 căței de Pomerania, cu care și dormea – atunci cînd dormea acasă. Moartea unui cățeluș era un motiv de reală tristețe. Cei care mureau erau îngropați sub salcia din mijlocul curții.

A fost unul din marii amanți ai secolului, contabilizînd vreo 5.000 de amante. Aflat în Germania la studii, în Universitatea care l-a găzduit mai dănuie și azi legende despre performanțele lui sexuale. Aflat, mai tîrziu, într-o călătorie prin Europa, îi scrie academicianului Rossetti despre aventurile sale, fiind entuziasmat de femeile întîlnite în tavernele portuare sau în vitrinile cunoscutului cartier din Amsterdam.

A fost un om extrem de dificil în relațiile cu lumea literară, extrem de orgolios, irascibil și pătimaș. A fost supărat pe Călinescu fiindcă nu i-a prezentat corespunzător opera. Se cunoaște scandalul pe care i l-a făcut lui Vianu în tramvai, acuzîndu-l că n-a înțeles nimic din ermetismul poeziilor sale. Astfel, „stîngi cuburi strîmbe” nu înseamnă cuburi stîngace, ci „sinistre”, iar „înzăuțat” nu înseamnă îndumnezit, ci îmbrăcat în zale.

Cu puțin înainte de moarte, Barbilian i-a cerut lui Rossetti *Biblia lui Șerban Cantacuzino*. Întrebat la ce-i trebuie acest monument tipografic și de limbă, a răspuns în 1688, Barbilian a răspuns că pentru a se pregăti de moarte. „Pour mourir en bauté”.

A doua zi după înmormîntarea sa la Bellu, un vîrtej ivit din senin a spulberat complet salcia din curtea casei.

„Ramuri” 101 – premiile sosesc întotdeauna de Moș Nicolae

În prezența unui public format în special din scriitori, vineri, 8 decembrie, la Sala Oglînzilor a Muzeului de Artă din Craiova, au fost decernate premiile revistei „Ramuri”. Anul trecut, pe 5 decembrie, revista Uniunii Scriitorilor, fondată de D. Tomescu și C.S. Făgețel, a împlinit o sută de ani și a organizat cu mare fast decernarea premiilor, în prezența criticilor literari Nicolae Manolescu și Eugen Simion.

Nicolae Coande

Anul acesta, Nicolae Manolescu nu a mai putut fi prezent la Craiova, misiia de ambasador al României la UNESCO nepermîndu-i să revină în timp util în țară.

A venit, în schimb, Gabriel Dimisiaanu, redactor-șef al revistei „România literară”, președintele juriului – din componența căruia au făcut parte criticul literar Dan Cristea și scriitorul Gabriel Chifu, redactor-șef al revistei „Ramuri”.

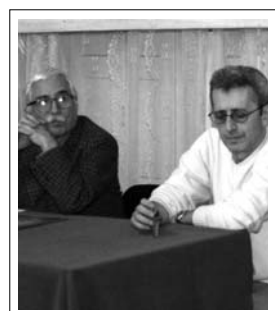
Gabriel Chifu, care este și secretar al Uniunii Scriitorilor, a ținut să precizeze că premiile acordate sînt pentru excelență în poezie și critică literară pe anul 2006, iar nu pentru un volum anume.

Festivitatea a început prin acordarea unei diplome pentru întreaga operă scriitorului Patrel Berceanu, dispărut fulgerător anul acesta la numai 55 de ani. Poeta Ioana Dinulescu a evocat figura unui scriitor complex, subliniind disponibilitatea pentru dialog și toleranță a celui care debuta în 1976 cu volumul de poezie *Sentimental baricadei*.

Premiul pentru poezie a fost acordat poezilor Nicolae Coande și Florea Mișu, care au fost prezentați de criticul literar Constantin M. Popa, respectiv de poetul Bucur Demetrian. Premiul pentru critică a fost acordat criticilor Ioan Lascu și Luminița Corneanu, prezența de Jean Băleșteanu, respectiv Gabriel Coșoveanu.

Premiul pentru proză a fost decernat, în absență, tînarului prozator Augustin Cîpsa. Un profil de autor a fost făcut de Gabriela Gheorghioșor, cu insistență pentru multiplele premii la care pare că s-a abonat autorul romanului *Perforatorii*.

Un juriu format din criticul de artă Cătălin Davidescu și artistul plastic Mihai Topeșcu a decis să acorde cu această ocazie un premiu pentru arte vizuale pictorului și scenografului Viorel Picușoară-Stegaru, unul dintre cei mai valoroși artiști plastici olteni.

GABRIEL CHIFU: „Sîntem în primul an al celui de-al doilea veac de existență a revistei și am vrut ca, în mod simbolic, premiile să revină unor scriitori și unor artiști din Craiova, pentru a accentua faptul că revista este destinată în primul rînd valorilor de aici și pentru a da un semnal că în Craiova există competențe în domeniul literaturii, există valori, există talente care ne onorează pe noi, ca publicație, și care cred că pot să încapă în orice clasament național – ca să folosesc o expresie sportivă.”

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

Nașterea Europei datează din anul 2400 î.Hr. și este un mit. Legenda relatează că Europa, fiica regelui din Fenicia – astăzi în Orientul Apropiat – s-a lăsat ispitită de un taur, care a răpit-o și a dus-o dincolo de mare, pe insula Creta. La nivel esențial, mitul Europei conține mesajul expansiunii marilor culturi asiro-babiloniene în spațiul mediteranean – un element structural de politică, transmis din generație în generație de-a lungul mileniilor, care determină și astăzi încă expansiunea avântată și agresivă a Europei de Vest în Estul și Sud-Estul european.

Marius Babias

Europa, continuă legenda, s-a simțit răsisă printre „barbarii” de pe insula Creta. Zeus însuși, tatăl zeilor, fusese cel care, în chip taur, o răpise din patria ei, oferindu-i o nouă vocație. Această misiune „zeiască”, motiv central al legendei Europei, se perindă prin toată faza timpurie de colonizare a spațiului mediteranean și fundamentează superioritatea invadatorilor prin intermediul persoanei regelui Agenor al Feniciei, punct de referință pentru suveranii ulteriori. Cu ajutorul mitului Europei, dinastiile antice și-au întărit pretențiile tutelară pînă în cele mai îndepărtate teritorii.

Cu mai bine de 200 de ani în urmă, statele naționale vest-europene au dezvoltat un soi de conștiință istorică și au început să-și legitimeze expedițiile coloniale de jaf din punct de vedere istoric, politic și cultural, astfel că, la reîmpărțirea continentului european, punctul de referință l-a constituit Antichitatea, cu idealurile ei civilizaționale. Spațiul european a fost iarăși divizat – de o parte, mari culturi civilizatoare (Vestul), iar de cealaltă parte, regiuni „barbare” și „orientale” (Estul și Sud-Estul). Pînă astăzi, prejudecățile, atribuțiile culturale și atitudinile dușmănoase față de aceste regiuni și față de statele din Estul și Sud-Estul Europei se mențin cu obstinație, fiind alcătuite și răspindite în mod diferit. În mod ironic, aceste state au devenit acum parte a UE. Dar est-europenii și sud-est-europenii sînt ei înșiși divizați și învrăbiți. Slavoj i ek remarca la un moment dat că, pentru

Mitul Europa – rolul culturii

fiecare așa-numită țară balcanică, „Balcanii” nu sînt altceva decît caracterizarea celui mai apropiat vecin estic, respectiv sud-estic. Pentru sîrbi, Balcanii încep în Kosovo și în Bosnia, pentru croați, în Serbia ortodoxă și bizantină etc.

La 1 ianuarie 2007, România și Bulgaria devin state membre UE. UE va număra acum 27 de țări. Știu noii membri ce îi așteaptă și ce se așteaptă de la ei?

Calitatea de membru UE nu garantează bunăstare. Noii membri nu ar trebui să-și facă iluzii în privința rolului lor într-o mare Europă. Pentru Vest, e mai puțin vorba despre o participare culturală și economică a Estului la bogăție și prosperitate, cît mai ales despre stabilizarea sărăciei la un prag suportabil. În ciuda mult clamatei „comunități europene de cultură și de valori”, orientarea strategică a Vestului ținește în mod tendențial să lase „populațiile excedentare” ale Estului, pe care le consideră amenințătoare la adresa propriei bunăstări, afară, în fața ușii, respectiv să le epuizeze ca forță ieftină de muncă în propriile teritorii. Valurile de emigranți care suscită teamă trebuie stopate în fața propriilor granițe și pacificate la pragul de sărăcie. Pe termen lung, integrarea în UE este mai ieftină decît apărarea granițelor prin mari cheltuieli de natură militară. După căderea Zidului și disoluția socialismului de stat în Europa de Est și de Sud-Est, s-a ajuns la o migrare în masă, care a înfricoșat și terifiat statele industriale din Vest – de aceea granițele externe sînt acum împinse pînă la Rusia și la Marea Baltică.

Europa – stare de agregat

Noile teritorii se supun de bunăvoie primatului banului, al politicii de securitate și al culturalismului. Procesul contemporan de restructurare a societății postcomuniste, precum și a propriului sine ca „european” în condițiile dizolvării trecutului comunist și ale puterimilor sale impregnări culturale nu se bazează pe o prelucrare critică a istoriei, ci, în mod tendențial, pe prezentarea unei continuități a istoriei naționale, a miturilor, tradițiilor și autoaprecierilor sale culturale; însă această prezentare amalgamată de către noile elite reprezintă produsul „discursului național” al comunismului, îmbrăcat în haina liberalismului acum dominant. Istoria nu e o cămașă pe care o schimbi pur și simplu atunci cînd se murdărește. Trebuie să învățăm să înțelegem prezentul ca pe un proces de evoluție a trecutului, altfel vom repeta greșile istoriei. Pentru asta e nevoie de o prelucrare anevoioasă, de autocritică și de disponibilitatea pentru căință.

În lupta pentru hegemonie culturală, mult clamata „comunitate europeană de cultură și de valori” servește adeseori drept față de unei concurențe crîncene, pentru comenzi și piețe. Teritoriile din Est ajunse din nou sub autoritatea

Vestului sînt un cîmp de test pentru mîmarea capitalismului. Principiul organizațional urbano-cultural al metropolelor vestice, orientat spre aplanarea contradicțiilor politice și sociale prin consum și organizarea timpului liber, nu funcționează în metropolele Europei de Sud-Est.

Tentativa de a imita stilul de viață al Vestului prin intermediul shopping-mall-urilor, al centrelor de servicii și al cartierelor cu profilul gastronomic eșuează în mod obligatoriu din pricina lipsei puterii de cumpărare pentru o pătură largă a populației. Promisiunile de fericire ale lumii mărfurilor sînt valabile în primul rînd pentru noua și subțirea business-class și pentru vechile cadre, care s-au aranjat în haosul birocratic dominant. Melancolia tinerei generații e la mîntea cocoșului.

Societățile postcomuniste s-au divizat în două direcții de gîndire. Marea masă a învinșilor la nivel social duce dorul politicii identitare național-comuniste, în timp ce subțirea pătură superioară își investește cîștigurile obținute din afaceri dubioase și privilegiul parlamentarare într-un stil de viață hedonist.

Nu noul înlocuiește vechiul, ci mai degrabă vechiul și autoritarul paternalism al bacșului se întoarce în haine noi. Cît timp comunismul nu este prelucrat și depășit, totalitarismele ațipite sub suprafața democrației parlamentare vor continua să se regenereze, de data aceasta în interior – în instituții, în media, în psiho-economia cetățenilor.

Europa nu este o plămînire contingentă, ci o stare de agregat. Europa a creat orașul liber, democrația și cultura. Există vreo speranță conform căreia procesul de unificare europeană conține șansa unui nou proiect european, cu parteneri cu drepturi egale? Cultura, care cartografiază de multă vreme psihogeografia noii ordini globale de după căderea Zidului și 11 Septembrie și care lucrează în căutarea răspunsului la niște întrebări de politică identitară – privind corpul, genul și statutul cultural în interiorul unor parametri sociali și transculturali –, este adevărata producătoare a „Noii Europe”.

Modul în care Europa de Est și de Vest se dezvoltă laolaltă produce un spațiu de tranziție – un ideal cîmp de activitate pentru cultură. În timp ce politica formalizează procesul de integrare și normează viul, cultura contribuie la posibilitatea descoperirii și planificării unor noi peisaje politice, a unor identități eliberate și a unor opțiuni de acțiune ce au în vedere viitoare autodefiniri ale Europei. Cultura transcendentă granițele și este un producător de noi politici discursive și de imagine, care ajută la depășirea vechii gîndiri. Cultura este tehnologia-cheie a viitorului.

Traducere de Cristian Cercel

Ce-ar fi fost dacă n-ai fi existat?

Fata din casa vagon

Un roman de Ana Maria Sandu

Editoria Polirom te invită la o lansare unde nu-ți va face nimeni o exegeză a romanului *Fata din casa vagon*. Dar pentru că întrebările cărții sînt unele provocatoare – identitate, hazard, „ce-ar fi fost dacă?” – le-am transferat și unor personaje reale: 8 istorii/scenarii de viață, inconfundabile, emoționante și pasionante într-o instalație video realizată de Ana Maria Sandu cu sprijinul regiștilor Cristi Puiu.

Lansarea va avea loc luni, 18 decembrie, ora 19.00 la Biblioteca Cărturești (Bd. Magheru), la masivă.

POLIROM

RE:PUBLIC SUPPLEMENTUL DE CULTURĂ

Am aruncat *Suplimentul de cultură* în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radio
alternativ

în fiecare zi
de la 15.00, cite
5 minute

marți de la 20.00
(în reluare sîmbătă
de la 13.00),
cite două ore

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

Circuitul lui „A.G.” în natură

Planeta Moldova prezintă: *Midnight Killer*-ul lui Gheorghe

„O carte superbă, incomodă, acidă și realistă. O climă literară detoxifiantă.” – Rodica Bujor, trustul „Litera Nouă”

„O carte bună.” – „The New York Yorker & Riders of New York”

„Absolut fantastic, m-am lăsat de optimism!” – Puf Mamy de la „Sartiricon Invest”

„O carte nelipsită de pe raftul dumneavoastră decadent. Se consumă pe neașteptate. Efecte secundare masive.” – Olga Potapova, „Moskovskaya Brigada”

„Alegeți un raft separat și bine întărit pentru cartea lui Gheorghe. Nu lăsați tinerii să se drogheze pe canapeaua de sub raft. Pericol de comioție.” – Elvira Brauzer de la „Today of Tomorrow”

„O colecție impresionantă și delicată de anti-clisee amplasate exact unde nu te aștepti dacă te aștepti în general la ceva. Cu alte cuvinte, o antidogmă spectrală, dar suficient de latentă ca să-ți răsară mai târziu în locurile cele mai intime.” – Eduard Bingo-Balu de la („the transformers of Bukarest”)

„Ce să mai...” – Filip Filip de la „Sentimetrul de seară”

„În sfârșit o carte de terminat în pat.” – Morella Ferguson de la „Poștașul de Noapte”

„Merită să-ți pierzi timpul citind-o cufundat în fotoliul din spatele televizorului. Merită să-ți pierzi banii și casa în schimbul efectelor gama asupra intelectului pe care textul lui Gheorghe le imprimă la cele mai subtile nivele ale neuronului cititorului.” – Samantha Foxtrotter, „Yogi Power”

„Subiectele sînt incitante, linearitatea scriitoricească suferă aici transformări de o luciditate rară. Scriitorul este un monden prin excelență!” – Sonia Iliescu, revista „Rezumat”

„Un «Rambo» al scrierii momentane. Scurt și clar, incert și activ!” – Bobby Socaci, „Legendele nu mor niciodată”

„O lovitură puternică în pîntecele inteligenței românești acum și pururea.” – Alex Petru Samoil, ziarul „Suferința de Miine”

„Andrei Gheorghe” (pe scurt, „A.G.”) este ceva despre care, dacă spui că nu îți place, ești taxat automat de încuriat. Prin urmare, a spune că îți place „A.G.” este la fel de necesar cu a spune „citesc” sau „văd filme”.

Elena Vlădăreanu

Pentru toți cei care sînt înnebuniți să consume „A.G.”, indiferent dacă la mijloc e plăcere pe bune sau lipsă de onestitate impusă de contextul social, „A.G.” se găsește acum în natură și în formă scrisă, de carte. Aceiași de nestăpînit pasionați consumatori de „A.G.” ar trebui să ia aminte la vorbele produsului lor preferat: cu cît consumi mai mult „A.G.”, cu atît ai mai multe șanse ca însuși „A.G.” să devină prietenul tău.

Cartea *Midnight Killer*. Banalitatea s-a născut la oraș (Ego. Publicistică, cu CD), adunînd mai multe tablete publicate de Gheorghe în „24-FUN”, s-a lansat cu nume mari, dar fără cine știe ce fast. Dependenții de „A.G.” nimeriți la lansarea din Clubul Frame de pe 8 decembrie au jubilat probabil la tonele de laude căzute asupra produsului lor preferat, din direcție pe cît de imposibil de intersectat, pe atît de conciliant cînd vine vorba de A.G.: Roberta Anastase (deputat PD), Cristian Bouraeanu (deputat fost liberal), Dan Chișu, Corina Drăgotescu (fost director editorial la „Adevărul”, proaspăt venit în trustul Realitatea Media), Florin Dumitrescu (adică textele de la Sarmalele reci), Vasile Ernu, Dumitru Gorzo, Bogdan Ghiu, Simona Haraga (model), Mihai Morar (1/2 „Dimineața dementă”), Nicola (știi, cu „Milioane de copii pe stradă”), Tudor Octavian, Florin Piersic Jr., Planeta Moldova, Jean Lorin Sterian, Victor

Paisaj cu doi foști. Victor Ponta, fost lider al Tineretului Social-Democrat, și Corina Drăgotescu, fost director editorial la „Adevărul”

Florin Piersic Jr. și Andrei Gheorghe trag cu sete...

Ponta (deputat PSD și, vorba lui A.G., „prietenul lui Daciana Sărbu”). „Ce-i u-nește pe acești oameni este că nu am o părere exagerat de proastă despre ei, spune Gheorghe. Nu îmi sînt prieteni, dar în spațiul public consider că au dreptul să-și spună părerea”, declară acesta ritos.

„A explodat ca mămăliga”

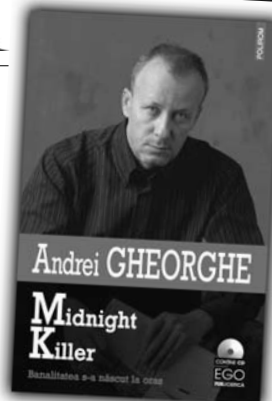
„Pentru că e un tip al dracu”, explică Bouraeanu de ce îi place „A.G.”. „A strîns în el și la un moment dat a spus direct ce gîndea și a văzut că asta se cerea.” Dan Chișu schimbă forma verbului și pune totul la negativ. Iese tot tămîiere sau, pentru a fi în ton, publicitate mascată: „Îl urăsc pe A.G. pentru că în «24-FUN» are primul editorial, deci e primul citit.

Nu-mi place A.G. pentru că a reușit să facă din mine cel mai mare bucătar inexistent”. Pentru Corina Drăgotescu, pare-se singurul jurnalist consumator de A.G., acesta „reuește să spună ceea ce gîndim noi, dar o spune original. A fost introvertit, a observat ce se întîmplă în jurul lui și la un moment dat a explodat ca mămăliga”.

Dumitru Gorzo vede în A.G. „un bun actor: spune clișee, lucruri pe care le știm cu toții, dar o spune cu aplomb și răstit”. Gorzo este convins că A.G. scrie mai îngrijit decît vorbește, dovadă volumul proaspăt de la Polirom.

Bogdan Ghiu a mărturisit deschis că îi lipsește acel A.G. care îi întrerupe pe ascultătorii anonimi la „Midnight Killer”, dar s-a cam săturat de A.G. care îi ascultă pe politicieni. Pentru că am ajuns la capitolul acesta, Victor Ponta a reușit să fie cel mai simpatic de pe lista lui A.G. El a povestit cum l-a sfătuit pe Adrian Năstase, șeful lui pînă nu demult, să nu refuze invitația lui Gheorghe la emisiune, „pentru că o să-l înjure mult și bine”. Năstase l-a ascultat și, în consecință, „m-a înjurat patru ani încontinuu că l-am trimis acolo”, spune Ponta.

Acestea fiind zise, produsul A.G. a intrat în galanterie și în varianta scrisă, alături de varianta video, „Politică, frațe!” și „Am o știre pentru tine”, cele două emisiuni prezentate de A.G. pe Realitatea TV. Acum cu vorbele lui Vasile Ernu: pe vremea cînd era la Sky FM (Constanța, postul de radio unde s-a

» Corina Drăgotescu:

„Reuește să spună ceea ce gîndim noi, dar o spune original. A fost introvertit, a observat ce se întîmplă în jurul lui și la un moment dat a explodat ca mămăliga”.

lansat), A.G. își începea emisiunile spunînd „O fac cu gura”. Acum poate spune: „O fac și cu gura, și cu mîna”.

Andrei Gheorghe este cu siguranță unul dintre cele mai de succes produse mass-media românești postdecembriste și chiar că ar fi trebuit inventat dacă nu ar fi existat.

ISTORICUL ADRIAN CIOROIANU:

„La noi, uitarea are de multe ori un rol curativ”

Sic transit gloria... Cronica subiectivă a unui cincinal în trei ani și jumătate este titlul celui mai recent volum semnat de Adrian Cioroianu și apărut în colecția „Ego. Publicistică” a Editurii Polirom. Autorul a fost invitat, în urmă cu câteva săptămîni, în emisiunea „Suplimentul de cultură”. Vă oferim un fragment al discuției.

Interviu realizat de George Onofrei

Sic transit gloria... e un volum de texte pe care le-ai scris în perioada mandatului Adrian Năstase. Sînt doi ani de cînd acesta nu mai este un personaj central în politica românească. Cum privești acum aceste texte?

Cu oarecare nostalgie... Pentru că trimit la anii în care și eu aveam poate mai multe idealisme decît astăzi. Dar aș vrea să cred că nu m-am îndepărtat foarte mult de acel timp. Mai grav mi se pare însă faptul că nu ne-am îndepărtat foarte mult noi ca societate de acele vremuri... E vorba de anii 2001-2004. Cartea este un fel de jurnal al luptelor politice de atunci, e preponderent politică și în mare parte sînt texte care au văzut lumina tiparului în diverse ziare și reviste din țară, mai puțin „Dilema Veche” – pentru că nu am vrut să amestec lucrurile. Punîndu-le cap la cap și adăugînd notații ale mele din vremea aceea, mi-am dat seama că iese un jurnal pe care inițial am vrut să-l intitulez *Noul Fanar*. Apoi m-am gîndit că aș putea, în mod evident, deranja oamenii din fostul PSD sau din cel actual. Nu voiam să las impresia că vreau să trimit neapărat la o guvernare anume. Cred, mai curînd, că la noi problema e a practicilor de guvernare pe care le folosesc diverse partide. Din păcate, noi avem un Fanar în care mai multe partide, pe rînd, se comportă ca niște fanarioți. Și de asta am ajuns la titlul final cu acea glorie care trece. S-a văzut foarte clar: pe Adrian Năstase, care era pe culmea valului în 2001, acum

il vedem la cronică neagră a televiziunilor, vorba unui ziarist italian.

În argumentul pe care l-ai scris la acest volum afirmăți că nu credeți să mai existe un popor care să uite atât de ușor. Credeți că perioada 2000-2004 a fost atât de repede uitată?

Să știți că încă nu mi-am schimbat imaginea și impresia. Astăzi, privindu-l pe Adrian Năstase spunînd cu mare siguranță că este un proces politic ceea ce i se întimplă, îmi dau seama că mulți români, poate preocupați de traiul de zi cu zi, nu mai sînt interesați de chestiuni precum corupția lui Adrian Năstase sau lustrarea foștilor comuniști sau curățenia morală a oamenilor politici. Români nu neapărat că iartă, dar preferă să uite. La noi, de multe ori, uitarea are un rol curativ, avem impresia că rezolvăm problema dacă uităm de ea. Și mulți dintre noi practicăm acest truc al detașării de trecut printr-o uitare voită.

La cită telenovelă cu Prigoană și Bahmuțeanu este, una cu Năstase pare destul de neinteresantă...

Să știți că, într-adevăr, telenovelele se inspiră din viața reală și încă dramele de amor sînt ceva mai nevinovate decît dramele politice și despre asta încerc eu să aduc vorba în carte, încercînd totodată să pun în context și decizia bună pe care Adrian Năstase și guvernul său le-au luat în acea vreme.

În prezent, sînteți parlamentar PNL. O calitate pe care ați avut-o și în perioada aceluia „cincinal în trei ani și

jumate”. Publicați acest volum acum ca pe o războare politică?

Nici pe departe. Cartea se oprește în momentul în care eu îmi începeam mandatul. Ultima notație din volum este din august sau septembrie 2004. Eu aveam să devin senator în luna noiembrie a aceluia an. E drept că acum pregătesc un jurnal politic de-a dreptul, cu note pe care le tin zi de zi și poate că într-o zi o să-l public și pe acesta. Dar nu foarte repede, pentru că, dacă vrei să fii sincer, vorbești inevitabil despre lucruri care pe termen mediu sau scurt pot să deranjeze foarte mult. Dar am făcut-o dintr-un fel de datorie față de conștiința mea. Acest volum n-are pe cine să se războare, pentru că pînă în toamna lui 2004 eram și eu, ca neparlamentar, încă

aproape de cercul analiștilor politici, al comentatorilor. Chiar dacă devenisem recent membru al PNL-ului, mai eram invitat să comentez probleme de natură istorică sau politică pe la ziare, radiouri sau televiziuni.

Următoarea dumneavoastră carte va fi din nou una academică?

Va fi traducerea în limba română a tezei mele de doctorat (*Ce Ceausescu qui hante les Roumains*, Curtea Veche, 2005 – n.r.), care îl are ca element central pe Nicolae Ceausescu și felul în care l-am creat ca societate românească. Este proiectul editorial pentru 2007. Ar mai fi și un volum cu 150 de povești publicate în „Dilema Veche” în ultimii ani.

„Nu îmi place să fiu băgat la grămadă”

Vreau să închei cu o curiozitate legată de finala de la „Mari Români”, în care a părut că aproape fiecare dintre cei 10 care își susțineau candidatul a avut cîte ceva cu celălalt. Au fost multe replici tăioase. Cum s-a văzut asta din interior?

Și mie îmi pare rău că s-a ajuns aici, practic n-a fost decît un schimb de replici între mine și Andrei Gheorghe plecînd de la o generalizare a dînsului.

A mai intervenit și Stejărel Olaru...

...Stejărel Olaru, care probabil se aștepta să cîștige cu Richard Wurmbrant și am făcut greșeala să îi spun că el ar trebui să fie mulțumit cu locul 5, pentru că a un personaj totuși necunoscut ajuns aici este unul victorios. Stejărel m-a acuzat de necunoaștere, lucru pe care nu și l-a adus aminte în momentul în care m-a rugat să îi prefațez cartea de debut. Prefață pe care am scris-o, de altfel, cu plăcere, pentru că eu cred că în lumea noastră e loc pentru toți. Dar poate că ar trebui ca fiecare să învețe să cîștige nu neapărat dîndu-l afară pe celălalt. Practic a fost o finală foarte tensionată din punctul de vedere al aceluia care și-ar fi dorit să cîști-

ge. Din punctul ăsta de vedere, am fost singurul care nu dorea ca Ion Antonescu să cîștige. Interesul meu a fost ca, pe cît posibil, să-mi fac datoria de profesor, iar nu pe aceea de avocat. Iar în momentul în care am acceptat să fac un documentar despre Antonescu, n-am înțeles c-ar fi vorba de a juca rolul avocatului. Pentru că el, indiferent de ce crede în mîntea lui, susține o versiune. Eu nu puteam în Universitate să spun una, iar la televizor asta. Să mă întorc și să le zic studenților mei: „M-ați auzit ce-am spus aseară, dar am glumit, era un show, nu vă luați după asta”.

La Tîrgul de Carte Gaudeamus, Andrei Gheorghe și Adrian Cioroianu s-au aflat pe același raft.

Mă bucur foarte mult, v-am spus că nu sînt o fire conflictuală. Dar nici nu îmi place să fiu băgat la grămadă. Și cînd vorbea domnul Gheorghe despre parlamentari, care sînt sub media de inteligență a nației, n-aveam de ce să aplaud sau să rîd. Nu mă văd în situația asta. De asta i-am penalizat și dînsului tendința de generalizare. E ca și cum ai spune despre toți prezentatorii de televiziune că trag iarbă pe nas. Nu, doar unii o fac și asta am și încercat să-i spun.

Radio România Cultural
GRAFFITI
 o interfață a culturilor europene
GRAFFITI
 o luptă dreaptă în arena diversității
GRAFFITI
 un roman la minut – decupat din istoria cotidiană
GRAFFITI
 o emisiune realizată la Radio România Cultural în fiecare zi de luni până joi, de la ora 14:30
GRAFFITI
 cu Adela Greceanu și Ioan Budura
 fm
 Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

PE SCURT

Ce 1) roman, 2) piesă, 3) poezie, 4) film și-ar fi plăcut să fi scris/ făcut tu? (Altfel spus, o preferință pentru fiecare.)

Lista ar fi foarte și foarte lungă.

Ce faci când nu lucrezi?

Citesc. Sau mă chinui că nu pot scrie.

Ce ar trebui să știe despre Dumitru Crudu cel care va intra să vadă Steaua fără... Mihail Sebastian?

Că are burtă, e chel, nu e tot timpul punctual, că are foarte multe neajunsuri, de multe ori greșește și că, desigur, s-a născut în Flutura.

„Nu am scris aceaș ca să zdruncin iera

Interviu realizat de
Elena Vlădăreanu

Tocmai a avut loc premiera spectacolului lui Sapdaru făcut după piesa ta. Cum îți s-a părut? Vezi montările la piesele tale?

Nu am văzut chiar toate spectacolele care s-au montat după piesele mele. De exemplu, spectacolul din Camerun. Pe acesta de la Iași însă am ținut să-l văd. Chișinăul este foarte aproape de acest oraș, în patru ore eram deja la Ateneul Tătărași și așteptam să începă reprezentarea. Vreau să vă spun că, încă înainte de premieră, spiritele se încinseseră și atmosfera era cam încălcată, cu atât mai mult după, când citiva spectatori mi-au reproșat deschis că maculez imaginea lui Mircea Eliade sau Emil Cioran, insistând prea mult asupra tineretii lor legionare în detrimentul a ceea ce-au făcut la maturitate. Reacții foarte dure au avut și citiva intelectuali de seamă care nu mi-au iertat că m-am adresat unei teme oarecum tabu. S-au „deranjat” și citiva critici importanți care au considerat textul meu expresia lipsei de recunoștință față de monștrii sacri ai culturii române. Eu însă nu am scris această piesă ca să zdruncin ierarhiile culturale existente deja de câteva decenii și acest lucru l-a înțeles foarte bine prozatorul Dan Lungu, care a apreciat mai ales încercarea mea de-a descoperi omul în spatele scriitorului și viața așa cum era aceasta pe vremea războiului,

dincolo de propaganda de dreapta sau de cea de stînga.

Dar, un lucru interesant, nu toate reacțiile de respingere a textului meu au fost proiectate și asupra spectacolului lui Ion Sapdaru. În opinia unor croniciari cărora nu le-a plăcut piesa mea, în spectacolul său „există câteva elemente de regie de mare forță”.

Au existat însă și citiva critici care nu au ieșit încruntați din sala de teatru. Unul dintre ei chiar a afirmat că „spectacolul purtînd semnătura lui Ion Sapdaru este, din această stagiune, pînă acum, cel mai reușit «fruct» al Naționalului”.

Cît despre mine, ce s-a spus, e ceva de-a dreptul incredibil că Ion Sapdaru mi-a montat o piesă, după ce, vreme de aproape zece ani, mi-a aruncat la coș cam toate textele pe care i le-am trimis.

Îți amintești care a fost primul spectacol de teatru pe care l-ai văzut? A existat teatru în copilăria, adolescența ta?

Primul spectacol l-am văzut în... pădure. Anume într-o poiană din Flutura (satul unde m-am născut), pe o scenă improvizată, s-a jucat un spectacol după Alecsandri cu care venise în turneu Teatrul Național din Bălți. Ceea ce acum ar putea să pară o chestie avangardistă actorii o receptau altfel în acea perioadă, nu însă și noi, spectatorii, urcați în copaci pentru a vedea mai bine ce fac comedienii. Acel spectacol a fost un șoc pentru mine. Spectacolul s-a terminat cînd s-a lăsat întunericul. După ce-au plecat actorii, am rămas cu o nostalgie după teatru de care, iată, nu am scăpat nici astăzi, nici măcar acum.

Apoi au fost spectacolele radiofonice românești pe care le ascultam plimbîndu-mă singur prin via nesfîrșită de pe dealurile pustii din jurul Fluturei. Era vară, iar eu eram singur pe o distanță de citiva kilometri și ascultam teatru radiofonic la un radiou pe care-l țineam lipit de ureche. Mai eram abonat la citeva reviste de teatru și de dramaturgie pe care le citeam cu sufletul la gură. Nu știu de ce, dar îmi plăceau foarte tare.

Înainte de a începe să scrii teatru ai avut alte tangențe cu teatru (trupa școlii, chestii de-astea)?

Am avut tangențe. Primele mele încercări literare au fost în domeniul dramaturgiei. Le-am abandonat însă repede, după ce-am fost desființat de citiva colegi cu un spirit critic destul de tăios. Am mai încercat să înființez și o trupă a școlii, cu care am jucat un spectacol. Dar mai mult n-a ținut.

În rest, îmi plăcea foarte tare să citesc dramaturgie, mai mult chiar decît poezie sau proză.

Am văzut, în adolescență, un spectacol de Beckett (la Teatrul Luceafărul, în regia lui Petru Vutcărau și Mihail Fusu)

care pur și simplu m-a fascinat, un sentiment pe care acest spectacol nu mi l-a mai provocat după destrămarea Uniunii Sovietice. Am impresia că Beckett, dar și Ionesco au o mai mare relevanță în niște societăți de tip totalitar decît în cele libere, deși, culmea, ei nu au creat între zidurile reci ale închisorii. Dar părerea mea este că ei aveau în vedere în textele lor anume o lume închisă, zăvorâtă, care stă sub semnul pierderii valorii. De aceea, mă și zguduise atunci spectacolul lui Petru Vutcărau și Mihail Fusu pe care l-am văzut de vreo 15 ori.

Tot în acea perioadă, m-a bulversat și spectacolul *La Veneția e cu totul altfel* în care juca Ion Sapdaru. Cine ar fi crezut atunci că, peste foarte mulți ani, Ion va monta o piesă de-a mea?

Esti considerat un poet fracturist, asta pentru că ai inventat fracturismul împreună cu Marius Ianuș, dar și pentru că poezia ta se înscrie în limitele acestei „teorii”. Ce fel de dramaturg ești? Ai luat cu tine fracturismul în dramaturgie? Dacă nu, de ce? Dacă da, care ar fi reprezentările acestui curent în teatru?

Volumul de poezie *pooooooate* este un experiment. L-am scris pentru a demonstra că metoda fracturistă poate fi viabilă. Punctul de plecare al poeziilor despre care vorbesc este deci unul teoretic. Ca să vă dați seama despre ce vorbesc, am să vă amintesc una dintre ideile fracturiste, cea legată de raportul dintre obiectul descris și cel care-l descrie: important nu este să povestești că afară plouă, pentru că și ieri a plouat și alaltăieri și acum o sută de ani, pentru că plouă și în Germania, Rusia, Norvegia sau Mongolia, pentru că și acolo sînt poeți care vorbesc despre ploaie, și a-

tunci apare o întrebare firească: ce pot să aduc eu nou descriind ploaia? Ideea mea este că poți spune ceva nou doar deplășind accentele de pe descrierea obiectului, în cazul de față ploaia, pe reacțiile pe care ți le poate provoca acest fenomen. După mine, descrierea ploii nu poate avea vreo valoare în sine, sînt relevante doar reacțiile pe care ți le declanșează. Numai aceste reacții sînt unice și irepetabile. Numai aceste reacții pot fi personale. Numai ele m-ar putea diferenția de alți alcătuitoari de stihuri din Republica Moldova, România, Franța sau Belarus. Aceași poveste e și cu descrierea unei furtuni, a forfotului de pe stradă sau a norilor care plutesc pe cer. Aceași poveste este și cu descrierea realului, cotidianului sau a propriei tale biografii. Poți aduce ceva nou atunci cînd vei scruta toate aceste lucruri din perspectiva reacțiilor tale spontane. Nu e relevantă descrierea unui accident rutier, reproducerea acestuia amănunt cu amănunt, ci doar surprinderea reacțiilor pe care le poți avea în acel moment. Rezumînd, aș putea spune că obiectul poate avea vreo valoare doar în măsura în care va naște în mine anumite reacții.

pooooooate este ilustrarea acestei teze. Reprezintă o încercare de-a descompune obiectul în miile de senzații din care se compune. Numai așa pot surprinde o diferență între o durere de dinți și o durere pe care care o poate provoca în mine despărțirea de o fată pe care o iubeam la nebunie.

Am scris *pooooooate* într-o perioadă în care poezia cotidianului și biograficului era în mare vogă. Am scris aceste poezii, singurele poezii fracturiste ale mele, pentru a-mi descoperi și impune individualitatea.

Astă piesă rarhiile culturale“

„Sînt influențat de toți scriitorii care scriu bine“

Steaua fără... Mihail Sebastian se intitulează piesa care tocmai a fost montată la Iași. Ai avut și o piesă cu Alexandru Suțu, iar Dumitru Crudu a fost personaj într-un alt text al tău. De ce iei personaje și nu inventezi personaje?

Alexandru Suțu a fost un domnitor valah care murise în 1821 și cîțva timp nimeni nu a știut nimic despre asta. Toată lumea credea că e în viață, deși realitatea era complet alta. Cînd am găsit acest amănunt într-o cronică istorică mi-am dat seama că anume plecînd de la acest personaj și de la această situație pot spune ceva important, după mine, despre istoria noastră, dar și despre societatea contemporană. La fel s-a întîmplat și cu Sebastian. Prin prisma acestor personaje, iar galaria lor este mai mare, încerc să vorbesc despre societate plasîndu-mă chiar în interiorul ei.

Într-adevăr, Dumitru Crudu este un personaj în piesele mele, dar este mereu un personaj caricatural, ironizat și ridicol.

Cu ce te-a atras Mihail Sebastian dacă ai scris o piesă despre el?

M-a șocat jurnalul său. Pînă a-l citi, aveam o imagine angelică despre cel care a scris *Steaua fără nume*. Bruscu însă am înțeles că omul Sebastian era cu mult mai profund decît mi-am putut imagina și decît era în ochii istoricilor literari de atunci sau de mai tîrziu. El a fost un om al istoriei, vorba unui scriitor englez, într-o măsură cu mult mai mare decît fusese Nae Ionesco, Eliade sau Cioran. A fost cu adevărat un om al timpului său. Pentru a afla ce s-a întîmplat cu și în acea epocă, trebuie să-l cunoști și să-l înțelegi pe Sebastian pentru că Mihail Sebastian este un personaj emblematic pentru acele vremuri. Acest lucru l-au înțeles mai mulți dramaturgi din România și din străinătate. Nu întîmplător jurnalul lui Sebastian a devenit o sursă de inspirație. La ora asta, s-au scris deja cinci piese unde jurnalul său e dramatizat sau e doar un punct de plecare. Unii autori dramatici au fost fascinați de istoria piesei *Steaua fără nume* care a putut fi jucată doar după ce a fost semnată cu un nume străin. Alții, de calvarul pe care l-a trăit Sebastian.

În textul meu am căutat să radiografiez și să combin scrierea celebrității piese cu cea a jurnalului pentru a-l descoperi, în cele din urmă, pe omul Sebastian.

Ți-ar fi plăcut să fi trăit în interbelic? Cu ce crezi că te-ai fi ocupat: prozator, poet avangardist sau gazetar?

Nu mi-ar fi plăcut să trăiesc în interbelic, pentru că nu sînt înnebunit după acele vremuri și ceea ce se întîmpla atunci. Aș putea spune chiar că detest spiritualul și timpul interbelic. Asta nu înseamnă că prefer perioada comunistă. Mai degrabă îmi plac vremurile de astăzi.

De cine ești sau te simți influențat?

Sînt influențat de toți scriitorii care scriu bine. Dar mai ales de cîțiva prieteni de-ai mei care scriu literatură și care sînt foarte diferiți: Ciprian Șiblea, Vasile Ernu, Mihai Vakulovski, Iulian Ciocan, Marius Ianuș, dar și de cîțiva scriitori mai în vîrstă ca Alexandru Mușina, Gheorghe Crăciun sau Marian Popescu.

Ești și jurnalist, colaborezi cu Europa Liberă. Te ajută presa la scris? Cum?

Am învățat la Europa Liberă că poți spune ceva esențial și fără a face partizanat politic sau cultural. Această echidistanță încerc s-o iau și în literatură.

să fiu pur și simplu un tip care ține cu orice preț să fie prezent în fiecare an la tirgurile de carte cu un nou volum.

Eu cred că poezia adevărată se scrie dintr-o necesitate. Eu am scris-o atît timp cît simteam o nevoie imperioasă de-a spune ceva despre mine și despre lumea în care trăiam. Acum simt că nu am ce să spun în poezie. Dar poate peste un an

sau doi voi avea. Cine știe. Totodată, vreau să spun că nu aș fi ajuns niciodată dramaturg, dacă nu aș fi fost mai întîi poet.

Și eu cred, la fel ca nu știu ce scriitor de dinaintea mea, că esența literaturii este poezia. Deci e și esența teatrului. Din acest punct de vedere, nu am abandonat nici pentru o clipă poezia.

» **A venit vremea unui teatru social: problemele spectatorilor/cititorilor și ale celui care scrie sau face regie ar trebui să se întîlnească, să fie comune, să fie aceleași.**

» **Primele mele încercări literare au fost în domeniul dramaturgiei. Le-am abandonat însă repede, după ce-am fost desființat de cîțiva colegi cu un spirit critic destul de tăios. Am mai încercat să înființez și o trupă a școlii, cu care am jucat un spectacol. Dar mai mult n-a ținut. În rest, îmi plăcea foarte tare să citesc dramaturgie, mai mult chiar decît poezie sau proză.**

REPERE

» **N. 1967, satul Flutura, județul Ungheni, Republica Moldova.**

» **Este unul dintre cei mai importanți poeți și dramaturgi de astăzi.**

» **A inițiat în anul 1999, împreună cu Marius Ianuș, un nou curent literar, *fracturismul*, lansat printr-un manifest publicat în revistele „Paralela 45” și „Vatra”.**

» **Cîștigător al Concurșului de dramaturgie „Cea mai bună piesă românească a anului”, organizat de Uniunea Teatrală din România (UNITER) și de Fundația Principesa Margareta a României, ediția 2003.**

Mai scrii poezie? Dacă da, cînd? Dacă nu, de ce?

Mai scriu poezie doar ocazional, adică foarte rar. Cei care m-au cunoscut la Brașov cred că nu au uitat că în fiecare zi produceam kilograme de poezie, de aceea, a zice că mai scriu poezie doar din cînd în cînd este echivalent cu a spune că nu mai scriu deloc. Insist asupra acestui aspect deoarece consider că a scrie zilnic, a scrie mereu este un act de profesionalism. Meseria cere efort permanent, meseria fără travaliu și transpirație este de neînchipuit.

Am abandonat poezia în momentul în care am ajuns în stradă, atunci cînd am rămas fără serviciu și gazdă, și atunci m-am apucat de dramaturgie. Poezia îmi adîncea abisurile psihice, iar dramaturgia m-a ajutat să ies din ele.

Cu toate acestea, am publicat *poooooo* în 2004, iar în 2003, o reeditare a *Falsului dimitrie crudu*. Cu toate că nu mai scriu poezie, mai am în sertare cîteva manuscrise de poezie. Sper să le public la un moment dat. Titlul unuia dintre ele e *ARKVIKA*.

Poezia mă tentează, fără doar și poate. Multe dintre personajele din teatrul meu sînt poeți. Chiar și poetul Dumitru Crudu e un personaj în piesele mele. Foarte rar mai scriu poezie direct pe foaie, dar de poezie nu am scăpat. Sînt clipe în care „scriu” poezie în gînd, mergînd cu autobuzul sau sînd la coadă în magazin. Cred că voi reveni la un moment dat la poezie, dar pentru asta ar trebui să se mai producă un șoc cum fusese pe timpuri cel de la Brașov. În orice clipă m-aș putea așeza la masa de scris și să mă ridic de acolo avînd gata un nou manuscris, nu vreau să fac asta însă pentru că nu vreau

Sigur că în teatru am luat cu mine această nevoie uriașă de reacție. Dar am dublat-o și cu nevoia de atitudine. E important să reacționezi la ceea ce se întîmplă în societate, în jur, în cotidian, în realitate, cu mine, cu noi, în noi. E bine să avem reacții.

Echivalentul fracturismului în teatru ar fi revenirea la social. Spunea undeva Alexandru Mușina că e timpul să ne solidarizăm cu publicul pentru care scriem. Și eu sînt de acord. A venit vremea unui teatru social: problemele spectatorilor/cititorilor și ale celui care scrie sau face regie ar trebui să se întîlnească, să fie comune, să fie aceleași. Pînă acum, am trăit mereu cu senzația că cei doi, creatorul și consumatorul, aparțin unor lumi diferite între care nu există vase comunicante. E fals. E o prejudecată modernă că cel care scrie ar trebui să-și disprețuiască publicul, vorba lui A.M. Nu. Eu consider că a-nume asta vrea să facă fracturismul în teatru: să se solidarizeze cu publicul și să ia atitudine față de ceea ce se întîmplă în societate. Din acest punct de vedere, eu cred că a cam trecut vremea *Exercițiilor de stil* ale lui Queneau și influențelor ulariaș pe care acesta le-a avut asupra literaturii române și a venit vremea unui teatru reactiv. Cam așa ar arăta, simplificat mult, fracturismul în teatru.

Ce poți face în poezie și ce nu poți în teatru?

În poezia pe care am scris-o am vorbit mai degrabă despre un eu evanescent, proiectat într-o lume în declin, iar în teatru încerc să reacționez la transformările din societate și la schimbările care au loc cu omul contemporan.

Micul Teodosie și nenea Autorul

Încep și eu această cronică cu precizarea (inevitabilă!) că *Teodosie cel Mic* este o poveste, dar nu una pentru copii. Începi să-ți dai seama de acest lucru după ce, înaintînd (cam greu) vreo 100 de pagini în carte, dai de cuvîntul „bordel” și îți vine să închizi cartea cu rușine pentru cititorul ideal al paginilor de pînă acum, tu însuși la zece ani, mare amator de d'artagnani și român-gruegrozovani, care în acest punct ar șovăi, necunosînd termenul. Îți dai seama că e un semn al care autorul îl lansează disperat, ca să nu ratezi chiar cu totul sensul celor scrise de el. Cititorul „profesionist” își intră înapoi în drepturi, privind vigilent în stînga și-n dreapta, atent la orice iscoadă, la orice semn suspect. Atmosfera militară din a doua parte a cărții ți se transmite și ție. Cu casca pe cap, înaintezi ascuns printre jaloanele fixate de autor pe teritoriul poveștii.

Doris Mironescu

O trecere în revistă a trupelor, mai tînti. Teodosie cel Mic este prințul moștenitor al unui vast regat, cuprinzînd domenii cu nume luate din realitate (București, Petrila, Filași) și altele scoase direct din povești (Valea Căpercilor, Căpșunăria, Lacul Rece).

Minor fiind și fără părinți, el e crescut de un tutore, Pisciinele Gavril, în Reședința din Valea Căpercilor, de unde face incursiuni alături de Fantoma prietenoasă Otilia pe domeniile învecinate, la Bufnița Kaliopi și la Minotaurul Samoil, rivali îndrăgostiți unul de altul fără să știe. Totul pare să se comploteze pentru fericirea regatului: Pisciinele este un tutore grijuliu, simpatic și cu autoritate, în stare să apere regatul de caraghioșii uneltitori din Ottoburg sau de peștii din Lacul Rece. Estimp, misterioase schimburi de scrisori au loc la sfîrșitul fiecărui capitol între mai mulți uneltitori care transportă arme și vorbesc de libertate și frățietate, ca în orice societate secretă de secol nouăsprezece care se respectă. E o conspirație a furnicilor, se pare, dar care furnici? Pentru că ele sînt de două soiuri cu temperamente foarte diferite: Vinete și Verzi.

Un conflict, ba chiar un război se va declanșa între susținătorii lui Teodosie, în frunte cu Pisciinele, și rebelii din Ottoburg și Petrila, alături de peștii din Lacul Rece. Răpiri la cofetăria „Lămîița”, evadări spectaculoase, trădări răsunătoare, sabotaje și răsturnări de situație au loc într-o veselie, fără ca vreo umbră să amenințe confortul cititorului, pregătît să vadă din nou binele triumfînd asupra răului (măcar aici, nu?). Autorul se dă peste cap să își asigure lectorul de bunele sale intenții, ba chiar, la un moment dat (pagina 164), îl anunță că va înlocui o descriere amănunțită a unor instrumente de tortură cu o povestioară „pentru cei mici” cu un gîndăcel zburător (gîndăcelul, ce-i drept, sfîrșește în ciocul unei păsări). Însă situația se dă peste cap, veștile proaste curg riu, așa încît cititorul își abandonează în cele din urmă speranțele că va avea un final de lectură fericit. Un general trădător se sinucide în fața trupelor, Frățietatea secretă este nimicită, bufnița Kaliopi își pierde un ochi în bătălie, Minotaurul Samoil moare, chiar și Pisciinele este ciopîrțit de săbiuțele peștilor și furnicilor Vinete pe cînd apăra Zidul și pe bucureșteni de invazia celor răi. Noroc de apariția Marelui Monstruleț, un balaur nfericît, pe care Teodosie l-a ajutat, cu bunăvoință de Harap Alb care se ignoră, să-și recapete mărțița. Monstrulețul va

pirjoli cîmpul de bătălie cu flăcări la care ai vrea și tu, cititor animat de firești porniri justițiare, să-ți aduci contribuția.

Evul Dumas dintr-a șaptea

Pe lîngă această poveste pentru copii îmbătrîniți fără veste, cumva juxtapuse ei, se mai află o serie întregă de detalii care te trezesc la „realitate”, te obligă să iei act de existența textului literar ca atare. Ochiul tău face naveta între povești și „textul literar”, pe de o parte adormit de liniștitoare scene de basm, pe de alta treaz, vigilent, stîrnit de o sumă întregă de amănunte care te scot din poveste, te obligă s-o reîncadrezi, s-o reconsideri.

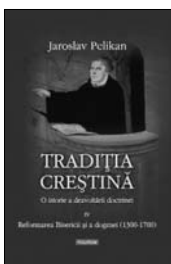
Generalul Căciulata, un Bucureștean, vorbește cu „dă” și „pă”. În schimb Otto, neamț autentic, folosește în scris un idiom ciudat care sună astfel: „Stau pe Malul din nord al Lakului Rece și Valurile lui de-akum sărate chiar lîngă Picioarele mele în Kadență se izbesc”, plătînd verbele în poziție ultimă și majuscule substantivale. Furnicile din societatea secretă au nume grecești precum lanis, Iorgos, Leonida, Epaminonda sau Herodot, „cel mai drept și mai viteaz dintre noi”. Minotaurul Samoil are o ciupercărie pe care și-a aranjat-o în formă de labirint. Furnicile Vinete au impulsuri violente, sînt gata oricînd să invadeze Bucureștiul, iar țînutul lor unde extrag sare din mină se numește Petrila. Și ar mai fi și altele...

Povestea, plictisitor de limpede la început, devine tulbur, ironică, metaliterară pe parcurs. Într-un moment de maximă tensiune, cu sufletul la gură (va reuși oare Pisciinele să evadeze?), eroii încep să-și dea cu părerea despre felul în care sînt ei folosiți de către autor: „Dacă acest roman ar fi fost bine scris, cu ceva mai multă grijă pentru detalii și

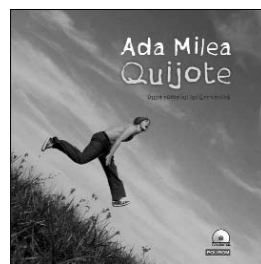
» Pe lîngă această poveste pentru copii îmbătrîniți fără veste, cumva juxtapuse ei, se mai află o serie întregă de detalii care te trezesc la „realitate”, te obligă să iei act de existența textului literar ca atare.

SEMNAL

Jaroslav Pelikan, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei. Volumul al IV-lea: Reformarea Bisericii și a dogmei (1300-1700)*, traducere și note de Silvia Palade și Mihai-Silviu Chirilă, Hors collection, Editura Polirom, 448 de pagini, 39,95 RON

Reformarea Bisericii apusene s-a desfășurat pe durata mai multor secole, între anii 1300 și 1700. Teologia lui Martin Luther a fost doar punctul culminant al unui proces început anterior prin Hus și Wycliffe, care au expus opinii diferite de învățătura oficială a Bisericii. Reforma a pus în discuție înseși fundamentele Bisericii creștine: unitatea, sfințenia și apostolicitatea Bisericii, raportul dintre autoritatea bisericească și centralitatea Scripturii, cel dintre preoția universală și cea sacramentală, realitatea prezenței în Euharistie. Acestea sînt și principalele teme tratate de volumul al patrulea al *Tradiției creștine*, în care Jaroslav Pelikan prezintă cauzele și, mai ales, efectele Reformei. Consecvent principiului abordării cronologice a dezvoltării doctrinei, autorul urmărește evoluția teologiei apusene de la un consens patristic fundamentat pe doctrina lui Augustin la o diversitate care se revendică în multe dintre aspectele sale, în mod ironic, tot de la gîndirea augustiniană, avînd în centru ideea că Scriptura e singura sursă a revelației și că ea îi vorbește nemijlocit fiecărui credincios în parte.

Ada Milea, *Quijote* (conține CD), „Hors collection”, Editura Polirom, 176 de pagini, 49,95 RON

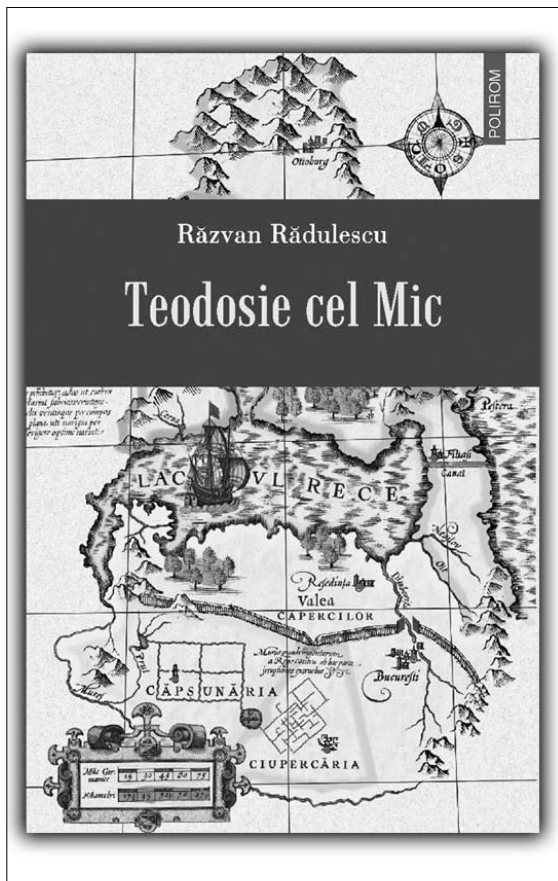
Versurile, care au stat la baza spectacolului lansat în vara lui 2005 și cu care autoarea a realizat un turneu prin țară, „repevestesc” *Don Quijote de la Mancha* într-o manieră originală. Volumul are nouăsprezece „capitole”, cuprinzînd întâmplările prin care trec Don Quijote și Sancho Panza, speranțele și amăgiriile celor doi, porniți în căutarea insulei din vis, care „așteaptă să fie numai a lor”. O poveste plină de iubire și putere, o comedie a singurătății, o poezie despre lupta cu morile de vînt, un basm modern ce păstrează povestea veche, dar reîncarcă metaforic personajele și ne oferă noi parabolice spre interpretare și meditație.

ceva mai puține pretenții experimentale, scena evadării mele ar fi arătat cam așa". Dar nici nu apucăm să ne mirăm cum se cuvine de bruschețea întreruperii, că un alt personaj ne lămurește, luând practic în ris întregul joc metaliterar: „Totmai în asta constă toată arta scrisului – trebuie să stîrnești curiozitatea și să știi să o prelungiești". Nu e singurul exemplu de prezență a „transcendenței textuale". Autorul începe să-și citeze sursele, folosindu-se în acest sens de curiozitățile livrestii ale lui Teodosie. În biblioteca Monstrulețului se găsesc ciudate bucaave: „*Levul Dumă dintr-a șaptea*", „*Animale la pînda de Breban*", „*Elogiul nebuniei de Erasmus din Amsterdam*", „*Matei Călinescu de Radu Petrescu*", „*Emile Zola, Jacuzzi*" și mai ales „*Edgar Allan Papu – Voi fi precursorul literaturii fantastice!*"

Lunga istorisire, fără prea mare legătură cu contextul, a furnicii care îl conduce pe micul Teodosie la peștera Mare-lui Monstruleț este un prilej pentru a cita ironic din Stendhal. Drumul prin cîmpie este atât de monoton, ca și cum ai purta o oglindă de-a lungul drumului, iar una dintre laturile acestuia s-ar oglindi în cealaltă. Bineînțeles, există și un loc unde personajul străpunge perdeaua ficțiunii, aproape atingîndu-și Autorul. Teodosie se strecoară într-o cameră unde, într-un calculator, găsește fișierele conținînd povestea lui și a prietenilor săi și are ocazia să citească ce s-a mai întîmplat cu aceștia. Acest lucru îl decide la acțiune, astfel că vom avea un final (măcar pe jumătate) fericit.

Scrisori către editor

Dacă mai există vreo îndoială de caracterul postmodern al scrierii, autorul o spulberă eficient atunci cînd, pe la mijlocul cărții, se apucă să trimită scrisori către editor în care îi solicită prelungirea perioadei de predare a manuscrisului ca să poată găsi un final mai satisfăcător: „sper că am demonstrat, în aceste citive rînduri, că problemele pe care le am sînt serioase, la fel de serioase ca oricare altele, și că merită atenția mea mărită. [...] Intenționez să plec cu familia lîngă Curtea de Argeș, unde se află un mic loc fermecător, numai bun pentru planurile mele. Acolo, într-o cameră izolată [...] voi sta timp de paisprezece zile cufundat în gînduri și voi ieși în cele din urmă la liman. Dacă va ninge din nou, voi profita poate de împrejurare și mă voi da cu sania". Îi va fi acordat editorul ră-

» Răzvan Rădulescu, *Teodosie cel Mic*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2006

gazul necesar scriitorului? Probabil că da, pentru că Teodosie sfîrșește (destul de) bine: toți mor, în afara prințului moștenitor, a bufnitei și a unei fantome prietenoase, oricum imposibil de lezat în război. Scena finală este o procesiune bucureșteană închinată lui Teodosie, salvatorul orașului, care paradează cu trupa sa descompletată de război prin centru și își contemplă statuia de bronz, călare pe Marele Monstruleț. Eventual, momentul marchează atingerea matu-

rității de către copil, pregătit de-acum să domnească peste teritoriul eliberat.

Teodosie cel Mic spune o poveste în singurul mod posibil la începutul mileniului trei: ironic, postmodern, cu pusee de naivitate sabotate de către deconstructorul nemilos al poveștii. Cititorul trebuie să intre bine antrenat în text, altfel riscă să piardă cel puțin una dintre pistele posibile ale lecturii. Cartea lui Răzvan Rădulescu este una intru totul delectabilă, însă nu și odihnitoare...

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

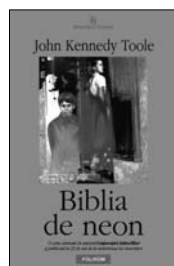
Emil BRUMARU

Locurile dragi (2)

La etajul cinci: privesc din pat, în picioare, direct în clopotnița bisericii, la toacă, îl și văd pe cel ce bate cu ciocanele de lemn într-o scîndură, le abandonează, trage niște clopote bombate diferit, fiecare cu sunetul lui... Mă simt bine cînd bate toaca; aș înregistra-o dacă aș avea cu ce... Din „camera cu computere” am scos patul Tamarei și am făcut o bibliotecă pe doi pereți, de sus pînă jos... dar mai am teancuri pe podele, încă naranjate... mă sufocă... un perete e doar din geamuri, dă în balcon... al patrulea perete e acoperit de dulapul pe care-l am de la bunica după mamă, un dulap spațios, plin de rochii și pardesie, cu o oglindă pe care-o iubită rujată voluptuos și-a ștampilat, orizontal și vertical, gura cărnoasă, întredeschisă... am fost îndrăgostit lulea de dînsa... o lungancă... mă zăpăceau sfîrcurile ei, erau groase și aveau vreo trei centimetri cînd le dam o sfîrlă și deveneau erectile... cred că la un moment dat m-a iubit și ea... ne-am crestat degetele cu o lamă Astor și ne-am supt sîngele unul altuia... bănuiesc că așa ar fi procedat și Tom Sawyer! Oricum, am rămas, prin metoda nițel vampirică, uniți pe vecie... cred... Tot pe peretele asta mai e un alt dulăpior, și dînsul plin de cărți și lenjerie intimă... am atîrnat de minerul unui sertar o hartă a lumii, un planiglob, ca să urmăresc evenimentele internaționale... războaiele... să fixez epicentru cutremurelor, al valurilor bezmetice, fantasmagorice, mortale... sau taifunurile cu nume feminine... Și mergînd pe străzile înguste, în pantă, pietruite, cu curți largi de o parte și alta, pe la periferia orașului, toamna, singur, descopeream obiecte ciudate, părăsite, suferind teribil... le culegeam, le

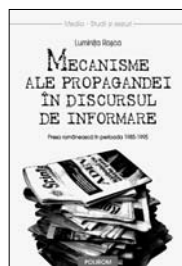
aduceam la mine, se institua un soi de „legături primejioase” între mine și ele... Am trăit mult timp cu o bilă de fildes, gălbui, săltăreată, vioaie, elastică... o aveam de pe la vreo 5 ani, mi-o dăruise o rudă care ținea o cafe-nea cu biliard în Curtea de Argeș... acum lîncezește pe marginea televizorului, e disperată, caută altă ființă dragă... sau bus-tul lui Goethe, cu o palărie neagră, cu borurile largi, împlete-te din paie, de damă... cerșită cîndva de Mulatra, o „imbecilă” delicioasă... cu fundul moale și plin de vergeturi, dezvăluind pe osul sacrum un tatuaj african, o mască rinjîtă hidos... Mulatra po-vestea rîzînd că și-a făcut-o ca să sperie bărbații... știi, zicea, acele mici mirșăvi dulci... Sau biroul din camera în care dorm, adus de la o asistentă de franceză... mi-l vinduse ieftin... l-am cîrît prin tot orașul împreună cu tatăl meu, într-un amurg... Dar cîte nu sînt de însemnat! Prin clasa a patra și a cincea am stat într-o casă veche, pe Socola, aproape de barieră, sub poalele Cetățuiei... La școală mă așezase învățătorul în banca întîii... nu era catedră, ci o măsăuță foarte apropiată... mă băgam sub bancă, mă făceam că vreau să caut creionul scăpat... și contemplant năucit de emoție cracii profesoarei de limba rusă, o georgiancă brunetă, înaltă, frumoașă... cînd era la menstruație mîrosea fermecător... Casa avea curte, dar construiși și un grajd pentru Lunaea, vaca adusă de la Belcești... Fascinantă era însă o cameră goală, mai mult magazie, cu fel de fel de calabalicuri într-însa, aruncate la voia întîmplării, unde se prepara și mîncarea de către o servitoare cu picioarele foarte albe, Maria... Maria...

SEMNAL

John Kennedy Toole, *Biblia de neon*, traducere din limba engleză de Cristian Neagoie, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 232 de pagini, 18.95 RON

Romanul *Biblia de neon*, publicat în 1989, a fost scris cu 35 de ani în urmă, Toole nedorind niciodată să-l încredințeze publicării. Scrisă la vîrsta de numai 16 ani, într-un stil mai reținut și mai melancolic decît acela al operi care l-a consacrat postum pe Toole, *Biblia de neon* este povestea maturizării unui băiat dintr-un oraș din Mississippi. David trăiește împreună cu mama sa, care nu și-a revenit niciodată de pe urma morții tatălui lui David în cel de-al Doilea Război Mondial, și cu matusa Mae, o fostă cîntăreată de bar, pe care tîrgul o privesc cu ochi răi, bănuind-o de moravuri ușoare. Urmărindu-i pe cei din jur cu un ochi atent și sensibil la detalii, David devine tot mai conștient de bigotismul și prejudecățile lor rigide și simte nevoia de a se apăra și izola de lume. Romanul reușește să comunice o emoție autentică, într-un stil simplu și direct, reprezentînd o realizare uimitoare pentru vîrsta fragedă a scriitorului.

Luminița Roșca, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa românească în perioada 1985-1995*, colecția „Media. Studii și eseuri”, Editura Polirom, 368 de pagini, 22.95 RON

Cum a acționat propaganda comunistă prin intermediul presei și cum s-au perpetuat mecanismele acesteia în presa de după decembrie 1989? Lucra-rea oferă un răspuns documentat și sistematic la aceste întrebări, expun-înd, în prima sa parte, rețerele teoretice esențiale unei abordări științifice a discursului jurnalistic. Partea a doua conține o analiză comparată a discursului presei comuniste din anii '80 și a celui din presa liberă a ani-lor '90, luînd în discuție teme precum cultul personalității, felul în care presa comunistă decupa realitatea sau diversificarea modalităților de trata-re a informației și replierea discursului propagandistic după decembrie '89. Cititorii tineri au șansa unui contact activ cu reperele ideologice ale unei lumi pe care nu au cunoscut-o, dar care le influențează totuși exis-tența.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAÏLOV

Baftă la căpșuni!

Mugurele („eroul” unuia dintre filmele prezentate la Odeon în cadrul *De ce plecăm? Dar ce rămâne acasă?*) nu vrea să plece în străinătate. Îi e frică să nu-l omoare bulgarii sau mafioții. Englezilor le e frică să nu le aducă români și bulgarii SIDA la Londra.

Migrația forței de muncă e o necesitate vitală și un virtual pericol real și ficțional. E un fenomen social cu consecințe imediate, mediate de mentalul colectiv întotdeauna dependent de supra-licitări. Între cei care pleacă și cei care rămân se întinde caracatița neîmplinirilor și așteptărilor. De ce se sinucid copiii care rămân cu frații mai mari neputincioși sau cu bunici intriganți de o absență pe care nu o pot umple?

Mamă, să-mi aduci DVD! Și dacă nu poți DVD, vino tu!

Migrația e o ruptură identitară și afectivă, un circuit care nu se închide niciodată.

Pe 10 decembrie, la Teatrul Odeon, a avut loc prezentarea unui **capitol** de proiect social cu inflexiuni artistice, coordonat de Miruna Runcan și C.C. Buricea-Mlinarcic, cu tema *De ce plecăm? Dar ce rămâne acasă?*. Proiectul e parte componentă a taberei de cercetare *Dramaturgia Cotidianului*, desfășurată anul acesta (e vorba de a treia etapă de lucru) la Tîrgu-Jiu. „Teatralitatea de teren”, explorată și performată foarte puțin în România, a fost în centrul atenției unei echipe de cercetare – teatrologi și jurnaliști de la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj – care, la fața locului, s-a concentrat pe problematica migrației de muncă și a vieții comunității. Cu toate tipurile de investigație (reportaj, interviu etc.) focusate pe o experiență-tip pentru societatea românească post-decembriștă,

proiectul e concentrat pe studii de caz care încearcă un transfer de sens absolut necesar. E vorba de scanarea unei realități devenite ritual social – migrația – și de aducerea ei în baza de date a unui proiect artistic. Pe baza rezultatelor taberei, la Odeon au fost prezentate un spectacol lectură după textul lui Mihai Gădălean, *Balul pensionarei*, un videoreportaj și o expoziție de fotografii, toate avînd drept numitor comun *societatea migratorilor* furnizați de zona Tîrgu-Mureș. Oamenii pentru care a părăsi țara nu are cum să fie mai rău decît a rămîne.

Lumea pestriță a celor care pleacă duce cu ea toate visele de mai bine. Dar cei care stau acasă la ce visează?

Proiectul antro-po-teatral, inițiat și susținut cu încapăținare de către cei mai activi cercetători teatrali din România – Miruna Runcan și C.C. Buricea-Mlinarcic –, implicați în programe care depășesc studiul de bibliotecă, merită cea mai mare atenție. Demersul jurnalistic aplicat se bazează pe o radiografie socială de care teatrul contemporan nu are cum să facă abstracție.

Trei sînt firele roșii ale proiectului accentuate de Miruna Runcan: *dimensiunea de contaminare*, constînd în conectarea unor oameni din zone care interferează (media, teatru) fără să știe că au, de cele mai multe ori, preocupări comune. Cea de-a doua dimensiune vizează „recitarea” realității așa cum este ea, iar cea de-a treia încearcă să argumenteze în favoarea unei reacții legate de implicarea socială programatică. Atît timp cît teatrul va fi un tîrg de haine vechi, va avea un grad de interesare și diseminare zero.

O CARTE DE MUZICĂ DESPRE

Contribuția evreilor la viața muzicală a lumii

Cît de amărită și marginalizată a devenit cartea muzicală după 1989 nu este un secret pentru nimeni. Cartea muzicală nu aduce bani și, timp de peste un deceniu și jumătate, pentru o generație s-ar spune, odată cu ea a fost înmormîntată volens nolens și cultura generală muzicală. Nu știu ce motiv animă Editura Humanitas care a început să publice recent, prima, o serie de cărți muzicale, bune, preluate dintr-o colecție populară a editurii franceze *Actes Sud*, dar gestul trebuie înregistrat și salutat.

La fel mi se pare de salutat gestul Institutului pentru istoria ebraică și evrească din cadrul Universității Babeș Bolyai de la Cluj care, după ce a organizat o conferință internațională în noiembrie 2005 pe tema „Contribuției evreilor la viața muzicală mondială”, a publicat anul acesta în volum comunicările prezentate. Îmi este teamă însă că vizibilitatea volumului va rămîne redusă, fiindcă el reunește în fapt contribuțiile de la două conferințe, prima despre artă, din 2004, și, deoarece pe coperta sa nu figurează decît numele anuarului institutului clujean, *Studia judaica*, XIV. Dincolo de acest impediment, studenții de la conservatoare și cei interesați de muzică au la dispoziție o serie de comunicări cu date și informații utile despre muzicienii ardeleni de origine evrească, practic astăzi uitați.

Cine mai știe astăzi ceva, cu excepția unui cerc foarte restrîns de specialiști, despre pianistul Alexander U. Boskovich (1907-1964), născut la Cluj, unde și-a petrecut tinerețea? După un an de studiu la Viena, Boskovich și-a perfecționat educația la Paris, elev al marelui pianist și profesor Lazar Levi, al compozitorului Paul Dukas și al Nadiei Boulanger. Revenit la Cluj a condus Opera și orchestra Goldmark, formată din instrumentiști evrei și care, între alții, l-a avut ca solist pe un violonist celebru, Bronislaw Huberman. O relație utilă, fiindcă în momentul formării de către Huberman și Arturo Toscanini a Orchestrei simfonice a Palestinei, Boskovich avea să trimită și să-i fie acceptată în repertoriul său „Cîntece populare evreiești”. Ba mai mult, dirijorul Issay Dobrowen avea să-l invite la premiera ei, în 1938, la Tel Aviv. Iar cum în România se instalau treptat legile rasiale antievreiești, Boskovich se decida ulterior să rămînă la Tel Aviv, unde avea să devină un respectat promotor al muzicii naționale israeliene, compozitor, profesor la Conservator, critic muzical la Ha'aretz. Comunicarea din volum a profesorului Jehoash Hirschberg de la Academia de Muzică din Ierusalim, absent de la conferința de la Cluj, este mai mult decît lămuritoare despre acest muzician, la noi uitat.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Filip Lazăr în 1928, unul dintre muzicienii azi uitați, evocat în volumul clujean (fotografie din arhiva Stadtbibliothek Winterthur)

Lucrurile nu sînt mult diferite în ce privește activitatea și creația muzicală a lui Max Eisikovitz, personalitate a vieții culturale clujene, director fondator al Operei maghiare în 1948, apoi și al Conservatorului. Cum scrie distinsul cărturar în ale muzicii de la Cluj, Ferenc László, „cine știa pe vremea aceea că Eisikovitz editase dansuri hasidice pentru pian din Moravec, la Timișoara, încă la începutul anilor '30? Că strînsese în portofoliul său colecții de folclor evreiesc înregistrate de la evreii hasizi din Maramureș, alături de aranjamente folclorice de cîntece evreiești pentru voce și pian, scrise în 1939. Am aflat despre acestea mult mai tîrziu, din dicționare”. Iar eu personal am aflat de la atoateștiutorul și amabilul profesor Laszlo abia în anul de grație 2005. Cu acel prilej, de la Bianca Teameș, autoarea unei lucrări despre „liedurile lui Eisikovitz, zonă de intersecție a culturilor muzicale evreiești, române și maghiare”, am primit să ascult un CD, practic necunoscut, cu înregistrări ale unor cîntece hasidice, prelucrate de compozitor.

» Cine mai știe astăzi ceva, cu excepția unui cerc foarte restrîns de specialiști, despre pianistul Alexander U. Boskovich (1907-1964), născut la Cluj, unde și-a petrecut tinerețea?

Răsfoind volumul de contribuții muzicale de la Cluj, veți putea găsi multe alte lucruri interesante pentru melomani și specialiști, despre Joseph Schmidt ilustrat în documente inedite păstrate la Arhiva de filme din Ierusalim (Costel Safirman), despre felul în care a fost salvată practic viața pianistei Clara Haskil de către prietenii ei elvețieni de limbă germană, despre istoria Asociației culturale evreiești din Dresda și soarta marilor ei muzicieni în anii 1933-1938 (Agatha Schindler), despre alți muzicieni români de origine evrească, Filip Lazăr sau Mauriciu Cohen-Linaru, astăzi uitați (Carmen Stoianov și Ioana-Sarah Stoianov). Pasionante sînt însemnările de călătorie în Moldova și dincolo de Prut ale culegătorului de muzică kletzmer, profesorul american Yale Strom, după cum informații utile pot fi culese din comunicările grupului de cercetători israelieni participanți la conferința de la Cluj, despre renașterea artei clavecinului în secolul XX (Ruth Guttman Ben Zvi), școala națională de muzică israeliană (Rita Flomenboim, Gila Flam și Talila Eliram), despre două personalități din Provence: Armand Lunel și Darius Milhaud (prof. Carol Iancu de la Universitatea din Montpellier) sau despre *Nigun* (prof. Tomas Novotny de la Universitatea din Ostrava, Cehia).

În ansamblu, un volum notabil și de inclus în bibliografia publicațiilor muzicale românești, carte ce ar fi avut doar de cîștigat prin adăugarea unui indice și a unui indispensabil titlu, pe cotorul ei.

Mai multe filme, mai multă energie

Iar sînt filme multe la cinema. Pe alese. Ceea ce am făcut și eu. Mai ales că am descoperit cablul și deocamdată nu jur decît pe Discovery Civilisation și pe Animal Planet.

Unul dintre cele mai drăguțe filme pe care le-am văzut recent la cinema este *Mai mult decît ficțiune!* *Stranger Than Fiction* și e realizat de autorul lui *Finding Neverland*, Marc Forster. Trei sîruri din film ești dus pe o pistă falsă – inspectorul fiscal Crick e creat de romancieră Karen Eiffel și trăiește într-o lume cu pereți umezi (un fel de *Truman Show*), unde gogoșile și prăjiturile coapte de simpatica brutăreasă n-au de fapt nici un gust, iar vocea scriitoarei, pe care inspectorul o aude tot timpul, povestindu-i gesturile, nu face decît să curgă prin plînia creației. În acest timp, romancieră sudează țigară după țigară, chinată de crampa scriitorului: nu știe cum să-l omoare pe erou. Odată ce află ce-l paște, inspectorul fiscal intră în panică și încearcă să spargă bula în care a fost ivit. Cea mai mare parte a filmului ai convingerea că eroul are o viață imaginară, iar povestea se complică și mai mult cînd și inspector, și romancieră descoperă cu groază că sînt amîndoi reali și trăiesc în același oraș. Filmul se joacă de-a tragedia și de-a comedia chiar în lanțul cercurilor sale multiple. El ia în calcul nu numai implemen- tările – una pe față, una pe dos – ale scrierii unui roman, ci și pe acelea ale destinului. Cam cum îți tragi aer în piept ca să înfrunți soarta, cînd soarta

vrea să mori? Totuși, autorii – și romancieră, și Forster – au milă și-l lasă pe Crick în viață.

Ryna, lungmetrajul de debut al Ruxandrei Zenide, nu m-a înnebunit, deși e filmat foarte frumos (de Marius Panduru), în cinemascop, iar lucruri flagrante nu-i poți reproșa. E ceva artificial și impersonal în povestea adolescentei băiețoase, care-și descoperă și vrea să-și lase liberă feminitatea. Știu, filmul a luat premii multe în străinătate, dar... Cum am intrat, așa am ieșit, filmul te spală ca pe o suprafață netedă, nu te intrigă, nu te cupește, nu te emoționează. Cel puțin pe mine. Nu mi se pare nici că are o mare legătură cu Sulina și cu România. Pare un film pentru Uniunea Europeană, fără E-uri, dar și fără gust, care aparține tuturor statelor membre și nici unuia în particular.

The Nativity Story – un film care trebuie evitat

De cu totul alt nivel este un alt lungmetraj de debut, *Happy End*, realizat de Radu Potcoavă, care abundă în stîngăcii și trădează lipsa și a unei viziuni, și a capacității de a lucra cu actorii, dar mai ales a unei povești și a unui scenariu ca lumea.

Povestea îi aparține de fapt unui domn care a trecut de mult de prima tinerețe și care are despre vîrsta tînără o imagine confectionată probabil după ziare și televizor. Plus că mi-au ajuns deja pînă-n gît așa-zisele „filme de actualitate”, în care realitatea politică e atît de falsă și de vagă, cu senatori corupți care împart cu amantele lor apartamente imense și ai căror copii își fac de cap etc. etc.

Un film care trebuie evitat este și *The Nativity Story*, care face parte din coșu-

FILM

Iulia BLAGA

lețul cu kitschiulete de sezon. Dacă totuși vă simțiți obligați să faceți o concesie spiritului Crăciunului, vă avertizez că intrați la un film mai mult gen *Indiana Jones* decît *Iisus din Nazareth*. Cei trei magi parcă descifrează coduri, inclusiv pe cel al Bibliiei, iar Fecioara Maria poartă hăinuțe albe, trendy, din bumbac, la modă în toate epocile (mai ales acum). *The Nativity Story* e mai rău decît filmele curățete și anodine de pe Hallmark.

Tot în categoria „filme de Crăciun, cînd e frig afară și burta plină” intră și *Vacanța*, realizat de Nancy Meyers. Exceptînd cîteva momente cînd Cameron Diaz e prea expansivă, iar alchimia ei cu Jude Law capătă strălucirea mată a manechinelor din vitrină, precum și vreo 2-3 momente de dulcigăreaală supraabundentă, povestea celor două femei deprimare care fac de Crăciun schimb de case pentru a scăpa de foștii iubiți și care se căpătuiesc cu iubiți noi e genul de comedie care are o poveste banală, dar dialoguri cămoase și actori frumoși. Spiritul Crăciunului poate ne va face totuși să înțelegem cum de Kate Winslet se poate îndrăgosti de Jack Black.

Mai mult decît ficțiune! *Stranger Than Fiction*. Regia Marc Forster. Cu: Emma Thompson, Will Ferrell, Dustin Hoffman, Queen Latifah.

Ryna. Regia: Ruxandra Zenide. Cu: Dorothea Petre, Valentin Popescu, Mathieu Roze.

Happy End. Regia: Radu Potcoavă. Cu: Mircea Diaconu, Șerban Ionescu, Daniela Nane.

The Story of Nativity. Regia: Catherine Hardwicke. Cu: Keisha Castle-Hughes, Oscar Isaac, Hiam Abbass.

Vacanța/ The Holiday. Regia: Nancy Meyers. Cu: Cameron Diaz, Jude Law, Kate Winslet.

» *Ryna* pare un film pentru Uniunea Europeană, fără E-uri, dar și fără gust, care aparține tuturor statelor membre și nici unuia în particular.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— După această digresiune, să recunoaștem: cam stupidă, nu credeți, fetelor, că ar fi cazul să fim oleacă mai serioși?

— Sau mai serioase, spuse Nora, accentuînd, de vreme ce noi sîntem două, iar dumneavoastră unul singur. Sîntem, vreau să zic, majoritare.

— Cînd te-ai făcut atît de feministă, scumpă Nora, încît să nu remarci (și să accepți) că genul „nostru”, masculinul, a cîștigat, gramatical vorbind, partida. Perfectul compus se face, în română, cu participiile la masculin. Altfel am spune *am plecată, am fostă, m-am căsătorită*.

— Păi, dom profesor, asta-i probă de sexism.

— O fi, dar nu e vina mea. După cum nu sînt vinovatul, eu, că adoratoarele lui Charles, ale, vasăzică, unui domn, fac dintr-insul centrul imuabil al existenței proprii...

Apoi, după o scurtă pauză, răstimp în care scoase grijuliu din buzunarul de la pieptul hainei, pe care, după cum văzurăm, și-o așezase pe spătar, cîteva file gălbejite, continuă:

— Iată ce-i scrie, -n '91, o italiancă, una Gigi: „E di ricordo/ ritrovo dei passi/ del tuo camino/ E del presente/ ritrovo il mio inconscio/ sconvolte da te”. Ei, ce ziceți?

— Stăm cam nasol cu italiana, dom profesor, recunosc Nora Aron.

— Cît despre mine, zise Carmen Carpen, îngăduiți-mi să-mi exprim acest mic dubiu: de unde știți că Gigi e fată, nu băiat?!

Profesorul se ofuscă puțin, adăugînd nu fără parapon:

— E suficient un mic examen stilistic, domnișoară Carpen, ca să constăți că Gigi e femeie.

— Femeie sau efeminat, adăugă Nora Aron.

— Aferim, zise Vasile Elisav, cu un mic zîmbet echivoc.

— Mai aveți și alte căpețele, ca ăsta, de hirtie, dom profesor, se miolră Nora Aron.

— Mai am, răspuse simplu Elisav: „I meet you/ at the Abyss/ my Love... / How dark and wonderfull/ it will be!”

Nora Aron își aruncă privirea pe hirtie, constatînd nu fără satisfacție:

— *S. s. indescriabil*.

— Mai bine, îi dădu dreptate Carmen; așa, nu mai intrăm în controversă cu onomasticianul nostru, domnul profesor Elisav.

— Rideți de-a moaca și e naspa, se golăni Vasile Elisav. Eu, fetelor, chiar sînt așa ceva. Adică onomastician.

— Dați-ne și nouă un exemplu, ziseră, n duet, Aron și Carpen de felu-n care funcționează sistemul onomastic indigen.

— Ar trebui să țin un curs întreg. Retineți doar că, -n epoca actuală, a despărțirii de cutume sau de datini, numele băieților, să spunem, nu se mai dau (sau prea puțin) în funcție de sfinții de prin calendar, de tradiția unor vechi familii (fie dinastice, fie de rînd, - care s-ar zice că, -n materie, duc lipsă de imaginație) sau, ca pînă mai deunăzi, de mama-nașa ori de tata-nașu. (Pe nașu-miu-l chema Vasile.) Numele lor sînt date astăzi, de regulă, de către mame, încă din stadiul prenatal. Astfel făcîndu-se că mama, dacă așteaptă o fetiță, o, cu un nume grec, *Corina* (pentru că-i place acest nume), iar nou-născutul e băiat, lehuza nu renunță, totuși, la numele dorit de ea, - în care caz *Corina*, „fetița” vasăzică, e masculinizată în *Corin*, care s-ar traduce prin... *Fetiță!*

De cînd cu ecograful, însă, se merge, fetelor, la fix.

(Continuarea în numărul următor)

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Revoluția și semeseul

Poate n-aș fi scris despre revoluție dacă n-aș fi zărit în ziua de doi decembrie pe strada Protopop George Dragomir (fost Turgheniev) din Timișoara cum un tricolor filia singuratic în suportul lui din fier forjat. L-am ochit de departe și mi s-au învălmășit multe prin cap. Mi-am stors creierii să-mi aduc aminte cine stătea în casa cu gospodari patrioți pe vremea când locuiau în vecini. Cînd am ajuns la doi pași l-am văzut cu adevărat. Era un drapel jerpelit, pătat de fum, ca de pe front, cu o gaură zdrențuită în mijloc. Știu că sună patetic, dar trebuie să spun că am incremenit și că, în ciuda betablocantului atenolol pe care-l iau zi de zi, ochii mi s-au umplut brusc de lacrimi și inima mi s-a sfișiat de ceva nedefinit, între exaltare și melancolie. Acum 16 ani pe la prînz Mircea Dinescu îmi arăta surescitat semnul victoriei de pe un ecran de televizor alb negru în apartamentul unor prieteni, chiar vizavi de casa cu steag. Nu încetez să mulțumesc nici nu știu prea bine cui pentru imensul noroc care m-a scos pe străzi între 16 și 25 decembrie '89. N-am făcut absolut nimic ieșit din comun, dar felul în care am trăit alături de mii, de zeci de mii de oameni a fost unic, de nedescris.

Pînă prin anii '93-'95, cînd predam Cetatea la cursul de literatură comparată, ajungeam pînă-n zilele noastre și depănam *amintiricurevoluția* cot la cot cu studenții (unii dintre ei eroi adevărați). Atît de încinși eram, încît retrăiam totul. Cu cît se apropia anul 2000, noii studenți nu prea mai aveau chef să afle ceva despre revoluție. Așa că, decît să stau ca bunelul veteranelor de război adus în fața pionierilor de ziua victoriei, atunci cînd venea vorba despre ce înseamnă a fi împreună cu ceilalți rămîneau doar la vechii greci, fără a uita să spun că o singură dată în viață

m-am simțit în al nouălea cer ca parte dintr-un întreg: pe străzi, în '89. Dar pentru că ei nu întrebau nimic, nici eu nu mai ziceam nimic.

Asta pînă cînd, anul trecut, după ora cu cetatea greacă și cu fraza despre parte, întreg, revoluție, în pauză studenții au rămas pe loc. Pentru că le era lene să iasă sau poate pentru că erau chiar curioși, au avut chef de vorbă. O fată a vrut să știe cum a fost *pe bune* în zilele alea cînd am zis că m-am simțit *super*. La chestiile pe care le-am transcris cu italice m-au luat niște mici fiori. I-am întrebat dacă vor să afle *pe bune* ce s-a întîmplat pînă la starea *super*. Au răspuns că vor. Fiindcă cei mai mulți nu erau timișoreni, le-am reconstituit teatrul de operațiuni: piața cu balconul operei și fosta județeană de partid, actuala prefectură; mulțimea care stătea neclintită, asculta, scanda *jos*, striga *li-ber-ta-te* ș.a.m.d. Pe măsură ce povesteam, simțeam cum mă ambalez, cum devin tot mai patetică. Mi-am amintit brusc tot soiul de amănunte. Cum ar fi bărbatul cu cipi-lică și bicicleta care făcea curse tur-retur pentru ca revoluționarii de la operă și cei de la județeană să știe unii de alții. La faza cu bicicleta, unul din băieții s-a ridicat și a zis că vrea să-mi pună o întrebare. *Te rog*, i-am spus. *De ce trebuia omu' ăla să facă atîtea ture cu bicicleta? Nu era mai simplu să trîmită un semeseu? Am rămas trîsnită, în timp ce amfiteatrul aștepta cuminte un răspuns.*

Credeți că e ceva de rîs? Nu. Dar nici de plîns. Atunci cum? Nu vă pot descrie în 3500 de semne ce am descoperit pe loc, străluminată într-o fracțiune de secundă.

Sischiri și cornulețe cu gem

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

„De dragul tău, copil cu ochii vii în care se scaldă o lacrimă de ghidușie și-un fir de tristețe ascunsă, copil care alergă pe un peron după un tren care pleacă deși știi prea bine că n-o să-l ajungi, fluturînd o batistă murdară de afine coapte, de dragul tău aș ține vacanța cu mîinile amîndouă, aș ține-o cu putere să mai stea, să mai stea.”

Pe mine m-au tuns dintotdeauna scurt. De asta nu semăn cu Crinuța. Crinuța are funde-n păr și o rochiță de catifea vișinie cu pușori galbeni. Nici rochiță de catifea n-am avut vreodată. Cea mai frumoasă era una de un albastru prăfuit, cu minci albe, bufante; îmi plăcea pentru că părea să se desprîndă în zbor la fiecare piruetă pe care o făceam demonstrativ.

Crinuța e mică și urăște șosetele albe. Are un izvor doar al ei, pe care l-a botezat Sischiri, și știe sumedenie de poezii cu vrăji (era una cu „muștar, dosar, măcar”...). În plus, alt temeinic motiv de invidie ascunsă, are bunici care stau într-o căsuță cu prispă, plină de comori: zahăr cubic, sare zgrunțuroasă și codițe de ci-reșe amare în „camera cealaltă”, bufetul cu farfuriore în „camera roz” și-o puzderie de coșuri și geamantane, fasciole de cărți și caiete vechi de școală și fel de fel de plicuri cu scrisori vechi în „șandramaua” cu lut pe jos.

Bunicii mei s-au mutat la bloc și nu-mi lăsau spre cotrobăială decît cîteva misterioase sertare roșii, pline cu șuruburi, nasturi colorați, insigne și capete de creioane...

Moș Crăciun se uită la noi și rîde

„De dragul tău aș lăsa gladiolele roșii să crească, să crească și fiecare floare aș închiria-o unui prințisor pitic sau unei dulci maimuți, iar seara i-aș pune să danseze pe masa mea acoperită cu satin roz.”

Eu n-am avut nici gladiole roșii în grădină, nici lalele, nici dalii sau garoafe cu miros pipărat... Doar un smochin

cumva exotic, crescînd așa, la cîteva palme de trotuarul prăfuit. N-am fost nicio-dată „la polog”, precum Crinuța, să-mi pun mîinile sub cap și să închipui balauri din norii pufoși, adormind în miros de fin fierbinte. N-am avut nici grădiniță cu vizdoage, nici un măr bătrîn care să facă mere dulci, nici cîine, nici coroană din stîniene, împletită migălos printre cosașii miitei din iarbă...

Pînă și ninsorile Crinuței au fost dintotdeauna mai frumoase, pentru că ei meru i se năzare că ninge cu zahăr farin dintr-o sită aflată-n palme de uriaș peste satul Anieș. Aș da orice să mă pitească în bucătăria ei în care lemnele trosnesc și miroase a cocă, a zahăr ars și a vanilie, abținîndu-mă din răspuțeri să nu pun mîna pe cornulețele fierbinți, înșirate ca niște soldaței pe tava neagră

și, în timp ce Crinuța mă învață una dintre poeziile ei cu vrăji (ceva cu „compas, popas, rămas”...), să mă întreb în gînd dacă nu cumva sîntem pitici într-o căsuță piticească și Moș Crăciun se uită la noi și rîde...

„De dragul tău m-aș ascunde într-o carte din bibliotecă și-aș aștepta acolo cuminte să mă găsești, și tu vei citi, vei citi carte după carte, raft după raft și într-o bună zi mă vei găsi și pe mine pitită după vreun tom cu scoarțe uzate, vei șterge praful cu dosul mîinii și mă vei privi cu ochii tăi vii în care se scaldă o lacrimă de ghidușie și-un fir de tristețe, dar eu voi fi atunci tare bătrînă...”

Cleopatra Lonișiu, *Fetița care eram*, Editura Intact, București, 1992. Coperta și ilustrațiile: Octavia Țărîlungă

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » CARI RUMENI,

Bobî

Vi prego di czuzarmi, da' romana mi gioco feste, mai a-desto allora che am scoperto addevarata civiltia, bre tarani romanî con mamaliga e mozzarella. Așa ar fi trebuit să înceapă un articol scris de un nene care tocmai a descoperit mi-

nunata și cvasiromâneasca cizmă italică, cu bărcile venețiene bălăngănindu-se poetic și cu Domul din Milano cu ale lui vitralii netemopane. Dacă aș fi fost pe deplin cucerit de marea civilizație romană. Dar au avut grijă romanii să mă facă să mă simt în Italia ca în România.

Biletele de avion le-am prins la reducere. Aproape moca. Singura și mica pro-

blemă a fost că am plecat cu numai șapte ore întîrziere, cu o companie aeriană de tot căcatul, care la ora decolării se chinuia să urnească avionul nostru tocmai din Stambul. Nu are rost să vorbim despre primul meu zbor cu avionul, cunoscătorii știu, a fost un dezastru, ca și primele mele optzeci de experiențe sexuale. A optzeci și una a fost cu o fată. Ce am găsit

acolo? În primul rînd italienii mîncăcă carbonara și bologneze și lasagna, un fel de macaroane cu brînză, dar în care mai scapă din cînd în cînd cîte o roșie zborșită. Pizza m-a făcut să cred că sînt americanofil. Am mîncat-o la mămă-acasă și nu mi-a plăcut. Zgîr-ciți la condimente și cu turtă subțire. Bagă, în gura mă-tii, nește cîrnați oltenesți, bagă niște cașcaval, niște salam cu

usturoi, ouă, ceapă! Așa i-am zis ospătarului, convins că nu înțelege o boabă românește. Înțelegea.

Vestigii istorice la tot pasul. Domul din Milano este vizitabil, deși catolic. Dar eu păcătuiesc, oricum, în orice cult posibil. Nu realizăm însă cu ce seamănă. E de fapt o copie fadă a Bisericii Negre din Brașov. Dar mi-a plăcut, drept pentru care am scris

cu briceagul pe un perete pictat. B+T. Și Veneția este draguță. Păcat că toate străzile sînt pline de canalizări infundate care refulează, de poși să mergi cu barca. Zici că e Bucureștiul, inundat.

Una peste alta, o țară simpatică. Și cică ar mai fi și cițiva italieni rătăciți pe acolo. Dar nu pentru mult timp. Sîntem toleranți cu ei, dar pînă la o limită.

Vlad Nancă, Propunere pentru Catedrala Mîntuirii Neamului, print digital, 2004

Între biserici și shopping-mall-uri (2)

În perioada recentă post-comunistă, chiar dacă oficial BOR nu se opune modernizării și emancipării societății românești cu scopul de a asimila valorile europene ale individualismului și ale respectului diferențelor, în straturile profunde ale ierarhiei bisericești se manifestă o reacție adversă, promovată explicit și implicit în publicații, luări de poziție publice ori chiar în serviciile religioase regulate.

Valorile autohtoniste și etnocentrice sînt susținute de majoritatea populației românești, indiferent de gradul de educație. Conform istoricului român Lucian Boia, dacă în comunism era extrem de dificil să te declari religios, acum situația este oarecum similară, dar în sens opus: a te declara ateu înseamnă a te susține opozițional. A aparține unei minorități sexuale este un „păcat” aspru pedepsit de Biserică. Dacă participi la o manifestare publică a homosexualilor sau lesbienele, ai toate șansele de a fi agresat fizic de „fundamentalisti religioși”, organizații în fundații și asociații patronate ori agreate de către BOR.

Miturile istorice au devenit eroii creștini sanctificați de Biserică în anii '90. Puterea politică post-comunistă, în dorința legitimei sale în fața națiunii, a susținut financiar și mediatic aceste acțiuni. Spre exemplu, acum cîțiva ani, guvernul a acordat fonduri substanțiale teatrelor românești pentru montarea unor piese de teatru legate de personalitatea domnitorului Ștefan cel Mare, proaspăt sanctificat de către BOR. Acest fapt a dus la realizarea unor spectacole de slabă calitate artistică, cu decoruri și costume scumpe, privite de lumea teatrelor

ca o veche obligație față de „conducerea de partid și de stat”.

Artistul bucureștean Vlad Nancă a participat în proiectul *Mind Bomb* cu un afiș ce reprezenta imensa Casă a Poporului construită de Ceaușescu în București, pe care erau desenate cupolele unei catedrale bizantine. Artistul reacționa de fapt la intenția de a construi în capitala României Catedrala Neamului, edificiu megalomanic realizat în spiritul celui inițiat de dictatorul comunist. Majoritatea clasei politice românești se declară în favoarea acestui proiect, el fiind de altfel și prioritatea afirmată oficial a ministrului Culturii de la București. De fapt, este simptomatic că el este conducătorul unei instituții care se intitulează Ministerul Culturii și Cultelor.

Moldova, o regiune unde influența Bisericii este extrem de puternică

Dan Acostioaei interpretează ironic imagistica bizantină bazată pe stilizare și decorativism și, pentru a atrage atenția asupra omniprezenței imaginilor religioase în instituții și în spațiul public, o integrează în „semiotica urbană”. În anul 2004 el a realizat o serie de casete luminoase, asemenea celor folosite în bănci, gări ori pe stradă pentru a ajuta la orientarea cetățenilor. Casetele conțineau desene stilizate importate din icoanele religioase cu scopul de a „ghida” „trecătorii-pelerini” către lăcașurile de cult din vecinătate. Dan Acostioaei trăiește și lucrează la Iași, oraș aflat în Moldova, regiune unde influența Bisericii este extrem de puternică.

Aceste proiecte artistice, alături de luări de poziție critice ale unor intelectuali, lasă impresia că spiritul critic este tot mai prezent în sfera publică. Personal aș dori să fie așa, dar constat totuși că orientarea majoritară a elitelor cultu-

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

rale românești este către gândirea de dreapta, tradiționalistă și conservatoare. O adevărată stîngă intelectuală românească, de tip european, progresistă, încă nu s-a conturat, chiar dacă inițiative personale sau chiar instituționale există. Paradoxal, tot forțele pieței vor schimba modul de viață al oamenilor. Implicit, ponderea religiei oficiale se va reduce în sfera publică, poate și pentru faptul că oamenii vor avea o viață materială mai bună, vor fi mai toleranți și nu își vor face doar iluzii pentru cea de apoi. În vara anului 2006, postul național de televiziune român a inițiat proiectul „Mari Români”, importînd un format folosit și de alte televiziuni naționale europene. Dezbaterile create pe seama acestui program de televiziune, la care au participat personalități ale lumii academice, jurnaliști, dar și simpli cetățeni au dus la votarea de către telespectatori a lui Ștefan cel Mare, despre care am vorbit anterior. Filmul documentar dedicat personalității sale, realizat de către profesioniști ce lucrează în publicitate și mass media, a creat o imagine diferită, „cu lipici” la publicul tînar urban, ce are o anumită cultură mediatică și care face shopping în nou aparutele mall-uri.

Pentru mine, acel documentar, realizat după schema unui spot publicitar turistic, a avut cel puțin calitatea de a demitiza personajul istoric și a reduce „cîntecul” în cheie exhaustiv religioasă și naționalistă a realizărilor sale. Acest public tînar, emancipat și cosmopolit, care trebuie atras și către arta contemporană, sper ca în viitor să formeze masa critică pentru schimbarea mentalităților tradiționale...

LA BLOG

Mădălina COCEA

Online, pe blog

Cu Diddle am bîrfit un pic despre pantere roz, bloggeri enervanți și suflet 2.0, de la Vally8851 am aflat că blogul meu valorează fix \$10,726.26, iar m2 mi-a cerut niște Star Trek-uri. Ei erau vizitatorii blogului meu la ora de noapte și am putut discuta direct din pagina blogului datorită unei noi invenții: MeeboMe.

MeeboMe este un Yahoo Messenger al blogurilor. Autorii pot intra în conversație în orice moment cu vizitatorii blogului, iar musafirii pot sta la taclale cu bloggerii lor preferați. Spre deosebire de chat, conversațiile rămîn particulare și străine de alți ochi.

Pe pagina web, MeeboMe apare ca o mică fereastră în care oricine se poate conversa cu bloggerul, atîta vreme cît acesta este online. Bloggerii nu trebuie decît să își creeze un cont pe pagina de Internet www.meebo.com și să se logheze, ca pentru MSN sau Yahoo Messenger. Fereastra MeeboMe poate fi creată și personalizată în doar trei pași și introdusă pe blog cu un simplu copy-paste în codul paginii. Va primi un titlu, o

culoare și un nume de utilizatori proprii.

Restul e comunicare. Fiecare vizitator va avea un nume generic (precum meeboguest192943), pe care și-l poate schimba. Dacă este online, autorul va putea vedea, în orice moment, cine este pe site și va putea purta o discuție cu cei care au accesat pagina.

Oricine poate face primul pas, dar unii vizitatori se cam sperie dacă plimbarea de după-amiază printre bloguri le este deranjată de o conversație neașteptată și nesolicitată. La rîndul lor, dacă autorii sînt deranjați de un vizitator al blogului, îi pot bloca mesajele sau se poate deconecta de la serviciu.

Fereastra de dialog poate fi creată la adresa www.meebome.com și apoi copiată în codul paginii.

Și acum să revenim la cei \$10,726.26. Scrieți pe Google „How much is my blog worth” și veți afla cîți bani (adică dolari) face și al vostru, în funcție de criterii legate de accesări și numărul de linkuri. Pină atunci... vînd blog, ieftin.

Suplimentul DE CULTURA

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214.111, fax: 0232/214.111

Colegiul editorial: Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeti, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Mădălina Cocea, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoie, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. **Carte:** Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eskinasy, Răzvan Tuța, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michaelov. **Arte vizuale:** Matei Bejenaru. **Caricaturist:** Lucian Amari (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu

Ediția de Oltenia: Cezar Avramescu, Nicolae Coandă

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/412146

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipeț din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipeț.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Tipografia de Sud

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri MEDIAFAX » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Episodul clipit

Putem lua orice cuvânt din orice limbă care există (sau nu) și să-l punem în ecuația: „viața e ca...”. E o metodă care nu poate da greș. De exemplu, viața e ca: țelina, șamanul, balonul, pasta de dinți, smetlingul, aqua forte, bursucul, pirocromelina, oyo-be și yo-yo ma. Întotdeauna se găsesc motive care să confirme orice asemănare. Eu am ales astăzi, din Biblioteca Babel a cuvintelor rostite și nerostite, cuvântul „episod”. Pentru că înțercam să înțeleg, într-un moment în care mintea mea n-avea nici o ocupație serioasă, de unde vine robia asta a mea în fața anumitor filme seriale. Nu sînt multe, două sau trei, nici foarte stupide, nici foarte deștepte. Și, dacă nu le-am văzut de la început, de la prima serie, nu mă interesează ce s-a întîmplat atunci, mie îmi trebuie să aflui ce se petrece acum, în episoadele care tocmai se dau la televiziunea americană. S-ar putea să mă prindă atît de tare pentru că, țineți-vă bine, „viața e ca un episod”. Dincolo de explicația creștină, care nu mă interesează prea tare în logica acestei argumentații, cum că pe lumea cealaltă ar urma episodul 2, mai există și alte motive pentru care mi-am permis să formulez comparația de mai sus.

Totul pornește de la clipit. Deschidem ochii (și, în clipa imediat următoare, îi închidem, apoi iar etc. etc.) după primele 24 de săptămîni de viață înăuntru, în placentă. Ca să nu mai spun că, deși nu zîmbim în prima lună după ce ne-am născut (păi, chiar? ce-ar fi așa amuzant?), zîmbim tot acolo, înăuntru. Dar, revenind la clipit, așa ne petrecem viața, nevăzînd niciodată totul, lăsînd să ne scape atîtea detalii, poate, foarte importante. În același timp, ne și apărăm. Cum ar fi să ne fi născut cu pleoapele lipite? Eu, una, n-aș fi rezistat mai multe de cîteva ore. Sîntem niște ființe episodice, dormim, mîncăm, cunoaștem din viața prietenilor noștri numai fragmente (ca și cum ne-am uita la serialul lor personal), visăm (și ăla e tot un serial, dar dacă am scăpat un episod, deja nu mă înțelegem nimic). Nu serial killers, ci serial... cum să-i spun oare, dreamers. Am încheiat patetic încă un episod din Ențiclopedia. Va urma.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 (33) 107

Rătăcitorul

Ana-Maria Onisei

Consacrat grație succesului fulminant al debutului tîrziu, romanul *Podurile din Madison County* (1992), Robert James Waller a strecurat în literatura contemporană prototipul – tipic american – al cowboy-ului modern, bărbat rătăcitor, obișnuit cu greutatea vieții, începîndu-și a doua șansă într-un ținut izolat, „mediu natural” dinspre care răzbat doar aerul călduros al preriei și gîndurile singuratiche. Deși nu e genul de literatură introspectivă, care să stîrnească întrebări ori perspective existențiale esențiale, tipul de poveste pe care îl propune Waller păstrează totuși rafinamentul unei scriituri sigure și un simț al atmosferei ca măsură a tuturor lucrurilor.

Pomînd de la premisa că fie v-ați dori să vă aprofundați într-o istorioară ușoară, cu episoade întretesute de dragoste, fie aveți nostalgia *Podurilor...* (a cărții sau a filmului ecranizat după roman de Clint Eastwood în 1995), fie vă fascinează viața „texasă” din comunitățile mici și orașele izolate, pe ale căror străzi regăsiți indicatoare de tip „western”, prăfuite și misterioase, romanul *Un tango în prerie* e scris ca o continuare a înstrăinării și, în același timp, a apropierii de sensibilitatea umană exploatată inițial prin personajul Robert Kincaid. De această dată, cel care își construiește viața după regulile demnității și ale singurătății e fiul nelegitim al acestuia, Carlisle McMillan, un dulgher nițel spiritualizat, a cărui existență se țese între dragostea pentru muncă, autoizolare și aprecierea valorilor ancestrale ale spiritului aventurierilor americani. Rătăcind prin propria poveste, McMillan alege – curajos – să-și refacă viața de la zero (deși nu ni se spune că avem de-a face cu o „a doua șansă”, putem lesne întui asta), în mijlocul sălbăticiei. Orașelul Salamander ascunde legende singurice, oameni simpli, joviali și frumuseți pitorești în *the middle of nowhere*.

Totul se termină bine

Personajul nostru, Carlisle McMillan, gustă atent și molcom din toate acestea, își construiește o casă, devine un bărbat de bază al comunității respective, îi salvează de intruziunea perfidă a

» „Și lui Gabe îi făcea plăcere să cînte *Autumn Leaves*, care e de fapt un cîntec franțuzesc. Îl interpreta cu sentiment, foarte simplu și trist. Și atunci mă întindeam în pat. Stăteam așa gîndindu-mă la Amélie și la Paris, retrîind senzația trupului ei întins lingă al meu și întrebîndu-mă dacă trăia și ce făcea, și ochii mi se umezeau în timp ce alunecam în somn... Gîndindu-mă cum au trecut toate pe lingă mine.” – Robert James Waller, *Un tango în prerie*, traducere din limba engleză și note de Rodica Ștefan, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2006

Audiența pe gospodării

Să ne închipuim cîteva personaje, grupate în felurile gospodării:

- » un intelectual rasat, între 45 și 50 de ani, prof.univ.dr., cu o soție asemenea, tată a doi copii – unul pasionat de computere, celălalt de violoncel.
- » o pensionară de peste 70 de ani, fostă croitoreasă, bunică a cinci nepoți, momentan singură;
- » o studentă la jurnalism, apolitică, ce visează pe ascuns să se facă Andreea Esca;
- » un țaran între 55 și 60 de ani, letter, fost susținător al lui Ion Iliescu,

actualmente convertit la Gigi Becali;

- » un sudor șomer, între două vîrste, cu nevastă casnică, mamă a cinci copii...
- » și tot așa...

Mai închipuiți-vă vreo mie de gospodării, cu personaje tipice pentru România, împărțite probabilistic pe categorii de sex, educație, venituri, regiuni etc., apoi întrebați-mă ce au toate acestea în comun. Păi, vă spun eu, dacă nu știți: oricare dintre ele poate face parte dintr-un eșantion reprezentativ pentru populația României. Oricare dintre ele poate accepta ca la

televizorul lor să fie montat un PeopleMeter, un aparat electronic care, conform unor agenții speciale, asigură înregistrarea, stocarea și transmiterea informațiilor de vizionare ale membrilor fiecărei gospodării” (să nu mă întrebați ce înseamnă „gospodărie” în cazul de față; eu știam alt sens al cuvîntului). Ei bine, așa se stabilește audiența, ratingul diverselor canale de televiziune, contorizînd cît timp și la ce post se uită personajele posesoare de PeopleMeter. Pe scurt, nu contează că intelectualul rasat se uită doar pe TVR Cultural, pensionara adoarme cu televizorul deschis pe OTV, studenta

intereselor economice (cam pe la jumătatea romanului apare planul construirii unei șosele în zonă, pericolul fiind – evident – uciderea „sistemului natural”; interesul: financiar, al unui grup de afaceriști feroce), ba chiar contribuie – cum altfel?! – la „îmbogățirea” orașului cu un nou nume, copilul pe care îl „poartă”, în pas de tango, alături de aleasa lui, voluptoasa Susanna Ben-

Mie nu mi-a plăcut aerul americanesc și corect politic al acestei povești, dar pentru cei care preferă finalurile reconfortante, cartea e un regal din acest punct de vedere. Totul se termină bine, e presărat cu momente plăcute de atmosferă și reprezintă cronică, aproape „cinematografică”, a unui solitar dirz, al cărui atu incontestabil devine capacitatea de „înstrăinare” în mijlocul oamenilor.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

urmărește doar MTV, țărănul letter recepționează doar TVR 1 etc. Așa se face ratingul, așa se decretează gustul și interesul public. Pe baza unui simplu sondaj. Gospodăria mea, a dumneavoastră, aproximativ douăzeci și două de milioane de persoane (minus cei adunați în jurul a o mie și ceva de PeopleMeter) nu e luată în calcul. Noi „votăm” indirect, prin reprezentanți pe care nu i-am delegat niciodată.

Așa se întîmplă peste tot în lume, îmi veți spune. Cu toate acestea, eu mi-aș

dori să dispară două lucruri din presa noastră.

Unu, declarațiile de genul „emisunea cutare a fost urmărită de 2.547.822 de telespectatori” (e un număr dat după ureche, calculat pe baza unui procent din care se elimină marja de eroare a sondajului). Și doi: să nu mi se mai vînture ideea că telecomanda e la mine, că am întotdeauna posibilitatea de a schimba postul care nu-mi place. Pot să și dau foc la televizor.

Păreerea mea (și a milioanele de oameni fără PeopleMeter) nu contează.